

pen

... s Prleki
naprej
grén!

VESTNIKOV
MESEČNIK

četrtek,
29. junija,
2000,
63. številka

Fotografija:
Natalija Juhnov

Evropa, evo nas! Skupaj z Bunčani in okoličani smo navijali za Euromureke (str. 10 in 11), ko bo naslednji Pén (27.julija), pa se boste tudi vi že dopustniško hladili!

NK Mura

Ce se nam ne bi zgodilo nič negativnega, žalostnega, se tudi pozitivnega, dobrega ne bi mogli veseliti. Nogometno življenje ni nobena izjema in fotografiji pričata prav o tem. Na prvi je slovo nekdanjega predsednika NK MURA MILANA MORCA, ki se mu župan ANTON SLAVIČ zahvaljuje za devetletno delo. Seveda ne enemu ne drugemu ni bilo lahko, klub je namreč v zadnjem letu zabredel v krizo, iz katere bodo skušali z novimi močmi. Pravo nasprotje pa je pristrčna čestitka klubskega mizarja in staroste navijačev črno-belih JOŽETA KOVAČA-KICLIJA klubski tajnici KARMEN JURAKOVIČ. Slavila je rojstni dan. Kateri, ostaja pentutarska in njena skrivnost!

Ni ga čez okus

Poljubi zemljo!

DRAGO KOČAR, predsednik slovenskega združenja v nemškem MÜNCHNU, je tako navezan na rodno grudo, da se ob vsaki

vrnitvi v domači kraj globoko prikloni in grudo poljubi. Pravi, da pri nas celo asfalt bolj tekne kot v Nemčiji!

JOG

Piflar(č)ke

G. RADGONA

Pravijo, da je komuna radgonska polna razprtij, da ni nikjer v Pomurju toliko politične kuhinje kot prav tam. A očitno premorejo tudi simpatične piflarčke. Z desne proti levi so namreč VERA GRANFOL, NORMA BALE in SILVA PLOHL, ki so se trudile zbuditi kar največ pozornosti z osnovnošolskim glasilom PIFLARČEK. Pentute dokazujejo, da jim je uspelo.

JOG

Se lejko piflan z vami?

Šport (šahirali bomo spet pozimi)

Fuzbal = pejnez!

Marika K. nova menedžerka Klitona B.

Samo Pentute poročajo o naslednji senzaciji: dobrovniška kegljaška šampionka MARIKA KARDINAR, ki se je tudi z letošnjega svetovnega prvenstva v podiranju kegljev vrnila z medaljo, se je odločila, kaj bo počela po bogati karieri. Ker je uvidela, da se veliko več denarja obrne v nogometu, bo poslej žogobrcarska managerka. Njen prvi odmevnejši transfer je prodaja najboljšega strelca slovenske lige KLITONA BOZGA v Avstrijo. O podrobnostih ne poročajo, po fotografiji sodeč (Kliton ima v rokah steklenico žlahtne dobrovniške kapljice, ne pa morebiti domačega klintona) pa sta s sodelovanjem oba zelo zadovoljna.

FRBO

S. Loren nič več na cesti!!!

Kdor ne verjame, naj natančneje pogleda posetnico, kot se reče dokumentu sodobnih biznismenov. Dežurni ekolog SLAVKO LOREN, s stalnim bivališčem v KUŠTANOVCIH in zaposlitvijo v matici SOBOTI, se je odločil menjati delodajalca. Pravzaprav odločitev ni bila težka, saj so mu na Radiu MURSKI VAL za delo vsakih

14 dni (v studiu govori o ekoloških problemih in vsakokrat izpolni tri glasbene želje) ponudili bajeslovnih 220 tisočakov. Vrli Slavko si ni dal dvakrat reči, ampak je v stilu eurožogobrcarjev z urednikom MARJANOM DORO jadrno podpisal petletno pogodbo. Ni sicer zvestoba do groba, ampak njegove ljubiteljice (vmes pa tudi kakšen ljubitelj) ga lahko pokličete vsak drugi četrtek ob 14.10 na številko, ki jo vidite na posetnici!

NENOGOMETNI PRESTOP

(069) 37-710

Radio Murski val
Murska Sobota

Vej pa ne tutaj!

Ti ge žč pokažen
»türen«!

VERZENSKE

Pikadili ga je nasadil

VERŽEJCI so znani po tem, da so nekoč vlekli bika na »türen«. Ondan so vajo nameravali ponoviti, pa se jim je postavil po robu MILAN ČERČEK, po domače PIKADILI (enkrat je zmagal na kozjih dirkah). Potrpežljivo jim je razložil, da so biki dandanes za raženj, ne pa za cerkveni zvonik. Odločen Pikadilijev ukaz, da naj torej bika nasadijo, so končno vendarle spoštovali. Na fotografiji g. PIKADILI (s kapo) in g. BIK (pod njim je bolj vroče).

JOG

GOSPE ŽUPANJE

Šutni že inouk!

Danica Kocet komentatorica

EURO 2.000 je nedvomno dogodek, zaradi katerega se tresejo gore. Pa tudi ljudje (in ženske) spreminjajo navade. Tako se je boljša polovica turniškega župana JOŽEFA KOCETA odločila, da se pošteno pripravi za EURO, s katerega naj bi prenašala tekme naših za potrebe varoške lokalne televizije. Priprave DANICE KOCET (ko ne komentira žogobrca, je učiteljica) so menda uspele, o tem, ali je res odpotovala v Belgijo in na Nizozemsko, pa za zdaj v Pentute ni poročil. JOG

VRTEC GOZDIČEK MS

Vitezova pizza tokrat posebej okusna

Veselju ob koncu šolskega leta ni ne konca ne kraja. Vsaka regijska šola pa tudi vrtec si je omislil svoj način za zaznamovanje mejnika. Malčki iz soboškega Gozdička so tako obiskali znano soboško gostilno Vitez, kajti potomec lastnikov lokala LIDIJE in IGORJA, mali ALEŠ, je vse leto obljubljal, da bo »sotrpine« popeljal domov. Vzgojiteljica ANICA FARTEK in njena pomočnica DARJA POREDOŠ PUCKO nista imeli nič proti, pa tudi kuhar SIMON ne. Prav on je bil namreč glavna tarča mladih radovednežev, ki so z njegovo pomočjo spoznavali poklic kuhar - natakar. Pizzo so menda pripravili sami in poznavalci vedo povedati, da tako dobre kot takrat pri Vitezu še ni bilo!

Foto: OVŠA

Kda mo velki, mo
kūjal ali kelnal!

OJ, MLADOST TI MOJA

Roberta Perša okroglo slavlje

Tiho in brez razuzdanega pompa je agent reklamne kompanije VENERA, ROBERT PERŠ, vstopil v četrto desetletje. Navzoči na priložnostni prireditvi pravijo, da se je največ govorilo o ribolovu. Robi je namreč po »kilaži« ulovljenih rib, še bolj pa po času, preživetem ob pomurskih mlakah in nekaterih nestoječih vodah, v top-ten (prvi deseterici) regijskega ribištva. Razprava je bila akademska, minila je v znamenju medsebojnega razumevanja in obžalovanja, da kolesa časa ni mogoče vrteti nazaj. Še na mnoge ribe!

KOMpenTAR

Kadar se v teh mojih penovskih razmišljanjih neka oseba, skupina ali dogajanje pojavlja pogosteje, gre očitno za deformacijo. Za delovanje, ki je neobičajno, za zdrahe, zaplete ali afere, ki se sicer dogajajo vedno in vsakomur, ko pa se prepogosto ponavljajo, so skrb zbujujoče in bi morali njihovi akterji resno razmisliti, ali delajo v dobro ciljem, za katere razglašajo, da jim služijo.

Ja, tak nekoliko zavrt uvod je potreben, da pojasnim, zakaj se spet spuščam v pisanje o narodnostni problematiki med Madžari v Prekmurju. Ker je zgodba, domnevam, splošno dovolj znana, naj jo na kratko obnovim: odkar je na čelu Pomurske madžarske narodnostne samoupravne skupnosti György Tomka, so se odnosi med vodstvom skupnosti v Lendavi in njenim delom, ki živi na Goričkem in jo personificira Tibor Vörös iz Središča, član občinskega sveta v Moravskih Toplicah in predsednik komisije za narodnosti, ohladili veliko pod ledišče.

KO SE PREPIRATA GYÖRGY IN TIBOR, SO PORAŽENCI PREKMURSKI MADŽARI

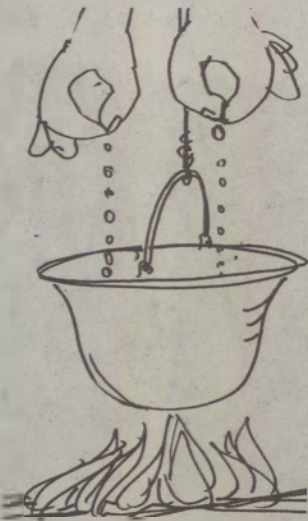
Vrhunec so dosegli slabi odnosi pred dnevi, ko je Vörös skupaj s člani svoje komisije v Prosenjakovcih uradno sklenil, da Madžari iz občine Moravske Toplice izstopajo iz Pomurske narodnostne skupnosti, da odrekajo njenemu vodstvu in predsedniku pravico nastopanja v njihovem imenu, da zahtevajo od države, da jim njihov finančni delež za madžarsko narodnost na tem območju nakazuje neposredno in da bodo ustanovili samostojno narodnostno organizacijo.

Vörös v svojem značilnem, ostrem in premočrtnem slogu zavrača vsak nadaljnji dialog s Tomko, ne sodeluje več z narodnostnimi mediji (Nepujsag, MMR in televizijska oddaja Hidak/Mostovi) in si prizadeva za samostojno kulturno in izobraževalno delovanje Madžarov v Moravskih Toplicah.

Tomka želi o nastalem problemu v Dobrovniku razčistiti, kar se je zapletlo, vendar brez sogovornikov z Goriškega dialoga ne more biti. Urad za narodnosti ima v Ljubljani težave sam s sabo, saj se je njegov dosedanji direktor Peter Vinkler upokojil, Drnovškova vlada je za nekaj tednov namestila novega, Bajukova pa med prvimi na njegovo mesto še bolj novega. Madžarov, ne lendavskih ne goriških, niti poslanke Marije Požonec pri tem ne eni ne drugi niso vprašali nič, značilno za te instant direktorje pa je, da se ne prvi, ne drugi ne tretji niso obregnili v Tomkovo in Voroševo vojno.

Še zmeraj pa ni treba premočno razmišljati za osnovni sklep: vodstvo ali vodstvu prekmurških Madžarov za svoje trmoglavljenje nimata mandata slabih 10 tisoč tu živčih pripadnikov madžarske narodnosti. S svojim početjem in javnim nastopanjem funkcionarji mečejo slabo luč tako na pripadnike narodnosti kot tudi ne prispevajo pozitivno k odnosom med pripadniki večinskega naroda in manjšine. Račun bodo pripadniki narodnosti izstavili ob naslednjih volitvah. Upamo lahko le, da bo moč do takrat povzročeno škodo še popraviti.

MARJAN DORA

Zgodba o umetniških

Lendavčana Suzanne Király Moss in Ferenc Király

»Občutek je bil eksotičen. Moj mož je bil drugačen od kateregakoli drugega moškega,« je povedala slikarka o svojem prvem srečanju s sedanjim življenjskim sopotnikom in kiparjem Ferencem Királyjem. Njuni umetniški duši sta se začeli prepletati v Zagrebu, kamor je Suzanne prišla z Dunaja, da bi nadaljevala študij slikarstva. Ferenc se je takrat na zagrebški akademiji učil umetnosti kiparjenja. Bilo je to leta 1962.

Nekatere stvari so bile obrnjene na glavo

Suzanne Király Moss in Ferenc Király živita danes v Lendavi. Suzanne pravi, da je to prijetno mesto, čeprav ga težko primerja z rodnim Chicagom, kjer stojijo takšne stolpnice, da bi samo v eno spravili skoraj vse lendavske prebivalce. Tudi ob tem, kadar ji kdo pripoveduje, da je Slovenija velika, da je iz Prekmurja do Ljubljane ali do Primorske daleč, se samo nasmehne. V svojem ameriškem življenju je namreč prepotovala skoraj vse Združene države, živela v Illinoisu, Arkansasu, Missouriju, Oklahomi, v Teksasu. »Samo najmanjša ameriška država Utah je tako velika kakor nekdanja Jugoslavija, ameriške pokrajine pa so na nekaterih območjih podobne slovenskim pokrajinam, le da se zaradi velikosti dežele na drugi strani oceana večkrat ponovijo,« je pojasnila Suzanne. V začetku se je zelo težko navadila na življenje v Sloveniji. Nekatere stvari, ki so se ji zdele v Združenih državah samoumevne, so bile v Sloveniji obrnjene na glavo. Tudi zdaj včasih vidi razlike med ameriškim in slovenskim življenjem in pravi: »Ko gledam ameriško nadaljevanko, se počutim nekoliko odtujena od življenja v današnji Ameriki. Seveda pod pogojem, če je televizijska upodobitev sploh pravi dokaz tamkajšnjega življenja.«

Prihod se je obrestoval

Življenjska pot je Suzanne Király Moss pripeljala v našo nekdanjo skupno domovino z Dunaja. »Tam sem namreč že študirala, nato pa ugotovila, da bi prihranila nekaj denarja, če bi se vpisala na akademijo v državi, kjer sta bila življenje in študij cenejša. V začetku sem oklevala, nato so me prijatelji prepričali, da sem napolnila kovčke in se podala proti Zagrebu,« je pripovedovala o zgodbi svojega življenja. »Takrat nisem znala niti besede hrvaškega jezika, toda moj prihod na zagrebško akademijo za likovno umetnost se je obrestoval. V drugem ali tretjem semestru sem namreč spoznala Ferija.«

Čas za spremembe

Ferenc Király pravi, da je otrok vojne generacije in dodaja: »Devet let sem bil star, ko se je končala druga svetovna vojna.

Družina Király na eni redkih skupinskih slik. Suzanne in Ferenc sta namreč ugotovila, da je pri fotografiranju eden od družinskih članov na fotografiji vedno manjkal. Nekdo je pač moral pritisniti sprožilec na fotoaparatu.

Starši so bili Madžari, prva leta sem obiskoval osnovno šolo, kjer je pouk potekal v madžarskem jeziku, nato pa sem v četrtem razredu vstopil v razred, kjer so govorili samo slovenski jezik. Zame je bila to velika sprememba, saj slovenščine takrat nisem razumel. Zaradi težav s slovenščino, ki pa je danes odlična, se je nato vpisal v rudarsko šolo, kjer znanje jezika ni bil prevelik kriterij za nadaljnje izobraževanje. Med drugim je bil tudi kočijaž pri lendavski Nafti, končal šolo tapetništva in ličarstva, zaposlil pa se je v Kidričevem, ker je v deželi ob Muri zanj v petdesetih letih dela primanjkovalo. Priložnost za vstop v svet umetnosti se je ponudila leta 1955, ko je opravil sprejemni izpit na ljubljansko šolo umetne obrti, nato pa se vpisal še na akademijo, kjer je ostal dve leti. Nato je umrl njegov priljubljeni profesor Smrdu in Ferenc je ugotovil, da je čas za spremembe. Odpravil se je na zagrebško akademijo.

Močnejša sila obmurske pokrajine

Ko je Ferenc diplomiral in odšel v vojsko, se je Suzanne vrnila na Dunaj in tam opravila magisterij. Po tisočih in tisočih prevoženih kilometrih med Mursko Soboto in Dunajem, ki jih je prevozil Ferenc, ko je obiskoval svojo prihodnjo življenjsko sopotnico, sta se odločila, da se bosta poročila. Pogoji za življenje v

*Kaj se zgodi,
ko se srečata čopič in dleto?*

Sloveniji jima niso bili najbolj naklonjeni. V Lendavi je stala majhna hiša Ferencovih staršev, kjer ni bilo prostora za slikarski ali kiparski atelje, Suzanne se ni mogla navaditi na takratni režim. »Prišel je torej čas za odhod v Združene države,« je pojasnil Ferenc. Toda sila obmurske pokrajine pod Lendavskimi gorami je bila močnejša od sil Nevega sveta. Suzanne se je v Združenih državah najprej zaposlila, kajti tudi tam je potrebno trdo delati, če hočeš preživeti in si kaj malega ustvariti. Ferenc je obiskoval tečaj angleškega jezika, ustvarjal umetniška dela ter spoznaval galerije in muzeje. »Po šestih mesecih me je preplavilo domotožje, zato smo se vrnili v Lendavo,« je priznal. »Imel sem srečo, da me je po vrnitvi arhitekt Jašovec zaprosil, da bi naredil nekaj skulptur in dekoracij za radensko zdravilišče. Kasneje pa sem se zaposlil na osnovni šoli Draga Lugariča v Lendavi, delal pa sem tudi v lendavskem gradu, kjer je muzej.«

Med juho in krompirjem

Kmalu so se pri hiši znašli tudi otroci. Pri tem so začeli graditi hišo v Lendavi in nenadoma se je na kupu znašlo toliko različnih stvari, da za umetniško delovanje skorajda ni bilo časa. Suzanne pri tem poudari: »In ko je bila hiša skoraj končana, Ferenc pa ni bilo doma, sem jaz preselila sebe in otroke iz starega bivališča v nove prostore, kjer sta imela otroka vsak svojo sobo, jaz pa velik slikarski atelje. Ferenc je namreč želel, da bi se selili, ko bi bila hiša dokončno urejena, jaz pa nisem mogla več čakati. Medtem ko so otroci spali v novih sobah ali ko sem počela druga dela, ki so dovoljevala vsaj malo prostega časa, sem slikala. Še zdaj včasih pravim, da sem ustvarjala v času med juho in krompirjem.« Nastajala so tihožitja, pokrajine, leta 1985 pa je Suzanne Király Moss začela z eksperimentiranjem. Pod njenimi rokami so se rodili akvareli in kolaži.

Kakšna je bila videti soba

Kiparjenja, področja, kjer je pravi strokovnjak njen mož, se je lotila samo enkrat, o tem pa povedala: »Bilo je na Dunaju in bilo je vse lepo in prav, dokler nisem začela s postopkom odlivanja figure. Predznanja o kiparstvu nisem imela, zato me zdaj nikar ne vprašajte, kakšna je bila videti soba, kjer sem postopek hotela opraviti.« Danes imata oba veliko več časa za delo. Vsakdanjih obveznosti ni več veliko, otroka, Vincent in Ferenc, sta že velika. Umetniška žilica, podedovana po starših, se kaže tudi pri njunem delu. Eden študira fiziko in matematiko, drugi se ukvarja z mizarstvom modelarstvom. Z obema se Suzanne pogovarja v angleščini, tako da oba dobro obvladata tako materni kot očetov jezik.

Zgodba o uspehu in špagetih

»Težko je ugibati o tem, nekateri, ki so odšli čez lužo, so bili uspešni, drugi ne,« sta odgovorila Ferenc in Suzanne na vprašanje, ali bi v Združenih državah prav tako uspela s svojimi umetniškimi deli, kakor sta uspela v Evropi. Strinjala pa sta se, da sta oba delovna in da lahko uspeš samo s trdim delom. »Take hiše, kot stoji v Lendavi, si tam že ne bi mogla zgraditi,« pravi Suzanne. V njej je tudi slika ameriškega predsednika Clintona pa slika Suzanninega pradedka in še nekaj drugih stvari, ki obujajo spomine na Združene države. Na štediniku se znajde tudi lonček ameriške kulinarike, ki je prav zaradi tamkajšnjega mešanja kultur tako različna. In kaj s področja ameriških jedi Suzanne najraje pripravlja? »Špagete,« se nasmehne

Fotografija je sicer že nekoliko zaprašena, toda nastala je, preden sta se Suzanne in Ferenc odpravila živeti v Združene države.

dušah

Suzannin atelje je v nadstropju nad ateljejem njenega moža. Poln je svetlobe in ustvarjalnega razpoloženja.

Ferenc in kralj Gambrinus. Septembra ga bodo postavili v Laškem.

Ferenc, »to smo namreč jedli danes.« Hkrati pa doda, da je Suzanne odlična kuharica, da pripravlja prekmurske jedi bolje kot kdorkoli drug, ki ga pozna, čeprav v smeju še pove: »V začetku pa je pripravljala samo steak.« Pri tem je Suzanne razložila, da jo je po njenem prihodu v Slovenijo čudilo, da v deželi na sončni strani Alpk ni vse zelenjave, ki bi jo želela pripraviti. Pove, da so se beluši, brokoli ali pa brstični ohrovt takrat zelo težko dobili, in nadaljuje: »Danes pa kuham tako različno, da mine več tednov, dokler znova pride na mizo enaka jed.« Ferenc pa nemudoma pristavi: »Kaj tedni, leta minejo. Ko je nekaj zelo dobrega in potem čez nekaj dni vprašam, zakaj tega nismo skuhali tudi danes, mi vedno razloži, da smo to jedli včeraj.

Torta v podobi akvarela

Veliko pomembnejši od uspehov v domači kuhinji pa so uspehi Suzanne in Ferenc v svetu umetnosti. Suzanne je pripravila že več kot petintrideset samostojnih razstav. Najbolj ji je ostala v spominu tista, ki so jo postavili v Ljubljani. Pri tem opisuje spomine z besedami: »Praznovala sem šestdeseti rojstni dan in organizatorji so mi spekli torto, na vrhno plat pa preslikali enega od mojih akvarelov.« Sodelovala je tudi na mnogih kolonijah. Letos jih bo obiskala kar tri. Tudi Ferenc se lahko pohvali z dolgim seznamom razstav. Največkrat je razstavljal na Madžarskem. Postavil je veliko ambientalnih skulptur, njegov je kip prvega madžarskega kralja, svetega Štefana, ki bo kmalu stal v Lendavi, ta hip pa izdeluje kip kralja Gambrinusa, ki bo postavljen v Laškem. Obenem je tudi organizator mnogih likovnih kolonij in delavnic. Ob koncu naj se zapišemo, da zakonca Király te dni razstavljata na svetovni razstavi Expo 2000 v Hannovru, kjer se predstavljata skupaj z drugimi umetniki madžarske manjšine v Sloveniji. Dejan Fujs

Vanek po radijsko, Dušan Radič uradno, se je po sedmih letih »pouvanja« koruze opogumil, stopil pred očeta Štefana Vargo in ga zaprbsil za hčer Štefko, sicer modno kreatorko v Muri. Prošnja je bila uslišana in zadnjo soboto v maju sta se vzela. Po dobrem starem običaju so na domu v Puconcih nevesto dobro skrili, on pa se ni dal zmesi z drugimi ženskami. Za trenutek je obnemel, ko jo je zagledal v belem. Komaj je verjel, da mu je tako lepa ženska pripravljena reči DA in obljubiti večno zvestobo. Pa je to naredila odločno in iz srca na matičnem uradu in v katoliški cerkvi v Soboti. Njemu, sicer vajeemu javnega nastopanja, pa se je stresel glas ... Preveč sreče je bilo naenkrat na kupu!

Vanek si je vzel Š

t
e
f
k
o

Odslej bo to skupen korak! Simbolično sta ga stopila iz poročne dvorane v soboškem gradu in budno foto-reportersko oko Jureta Zaunekerja je to seveda zabeležilo, Pen pa okoliščine predstavlja vesoljni javnosti. Sledile so zdravica in čestitke, pred vhodnimi vrati pa je deževal riž. Največje zaloge sta si pripravili sodelavki Nevenka in Irma, ki sta se tam pojavili kar v uniformi z bogračjadi, kjer sta skupaj z radijsko Simono po oceni strokovne žirije skuhali bograč za enajsto mesto.

Najiskrenejše čestitke: hčerki mama Vijola in zetu oče Štefan. Verjamemo, da bo iz zeta naredil tudi uspešnega čebelarja.

Duško je imel pred mikrofonom, ki mu ga je tokrat nastavljal soboški župnik Martin Horvat, prvič resno tremo. »Vse popoldne sem si ponavljal besedilo: Jaz, Dušan, vzamem tebe, Štefka, za ženo ...«, ko pa je bilo to treba na glas povedati, sta mi g. župnik in Štefka morala pomagati s prišepetavanjem. Danes lahko ponovim kot iz topa!

Najslajši poljub v življenju ju je zlepil, zato ni nič narobe, da je Štefka odšla na mini poročno potovanje s sodelavci na Kornate, Dušan pa s tantom in ženinim bratom Danilom, po domače Zimo, na nogometni spektakel na Nizozemsko. Skupni del poročnega potovanja bosta preživela na parceli v Tropovcih.

Da bo res držalo, sta s svojim podpisom zapečatili priči Bojan Vratarič z ženo Mariko (levo) in Koloman Žitek z ženo Mimiko.

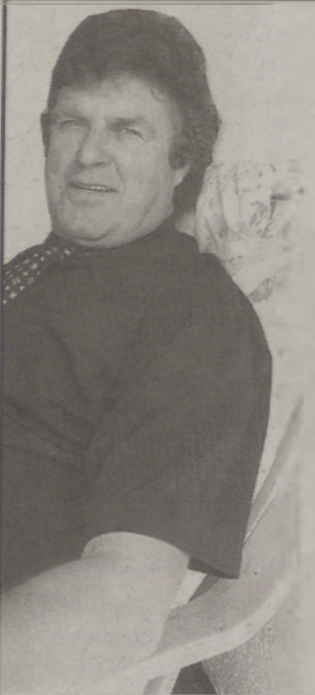
Svatovska družba je takole obstopila mladoporočenca pred soboškim gradom ter se zatem odpravila v cerkev, zvečer pa v restavracijo hotela Diana, kjer je za bogato pogrnjene mize, na katerih se je zvrstilo 27 različnih jedi, sedlo več kot sto svatov. Za odlično kombinacijo okusov je poskrbel kuharski mojster Branko Časar, za dobro zabavo ansambel Nova legija, družbo pa je do jutranjih ur »gor držala« Glavačeva Zlatica iz Puconec. Sledila je prva poročna noč, čeprav je zunaj sijalo sonce, in to sta prespala na dveh kilogramih riža. Za toliko let sreče, kot je bilo riževih zrn, so rekli prijatelji.

Velika

TRIPENKETA

Za šest prebivalcev s te in one strani Mure smo vprašanja zastavili tako-le:

1. Dopust. Kam vas pelje želja in kam dopušča mošnja?
2. Je kura res bolj nora od petelina?
3. Slovenci so vas izbrali, da določite plače našim poslancem v parlamentu. Kakšne bi bile oziroma koliko tolarjev bi znašale?

ALOJZ MAKOTER, likovni pedagog na Osnovni šoli Razkrižje, iz Ljutomera

1. Dopust - za nas učitelje je to neprimeren izraz za čas, ko ni potrebno v službo. Mi uporabljamo za to termin POČITNICE, ki trajajo vsako leto od začetka julija do konca avgusta pa še med šolskim letom nekajkrat po en teden. Smo pa učitelji res domiselni glede izkoristka dopusta ali po naše počitnic, še posebej pa izbora kraja počitnic. Z malo spretnosti nas lahko odkrijete pod piramidami ali na južni polobli, saj nam denar, ali kot vi to strokovno imenujete »mošnja«, ne predstavlja nobenega problema. So pa turistične agencije, kot na primer Relax, ki so do nas zelo pozorne in nas uvrščajo v »špico« dopustnikov.
2. Ljudska domišljija tu res ne pozna meja pa tudi drugače se lahko ta relacija med kuro in petelinom uporabi, če želite kakšnega svojega prijatelja ali znanca povišati za nekaj stopenj na družbeni lestvici. V splošnem pa velja, da se ne da rangirati, kdo je bolj ali manj nor ali pameten. Funkcije imata dobro porazdeljene. Ona - kura skrbi za zarod, on pa je gospodar v pravem pomenu besede na domačem gnojišču, honorarno pa še opravlja bujenje človeških petelinov, da še ti poskrbijo za svoje nasledstvo. Častno funkcijo pa opravlja tudi na vrhu zvonika, saj bi bilo zelo nerodno, če bi bila tam gor kura. Kako bi potem mežnar vsak dan lazil tja gor po jajca?
3. Mi ta »rdeči« še pisniti ne smemo čez parlament, kaj bi se šele vtikali v njihovo platno politiko in »prihodke« poslancev. Če pogledamo samo našega vrlega prleškega poslanca, ki v svojem mandatu v parlamentu ni spregovoril za govornico - mimogrede, nekateri trdijo, da je en sam zelo pomemben stavek le povedal -, bi se nagibal k splošnemu ljudskemu mnenju, da si sedanji poslanci ne zaslužijo kaplje hladne vode. Dajejo pa videz zelo pomembnih ljudi, čeprav so nekateri zelo nagle jeze in tako tudi reagirajo, če jim kateri od volilcev stopi na žulj. Se pa po viharju vljudno opravičijo s pripombo, da se pač zaradi prenapetosti ne morejo obvladati. Če računamo še stroške za pot v Ljubljano in stroške bivanja v mestu, bi bilo prav, da se njihove plače končno izenačijo z učiteljskimi. Da so njihovi dohodki res nizki, dokazuje podatek, da se nekateri honorarno ukvarjajo še z županovanjem.

Dr. ANKA KOROŠEC, defektologinja v Zdravstvenem domu Gornja Radgona

1. Želja je več. Prileglo bi se vsaj mesec dni sonca, zelenja, morja, drugačnosti nekje na otokih Polineziije ali morda Južna Afrika, Nova Zelandija, toda mošnja trenutno dopušča letovanje nekje na srednjem in južnem Jadranu, za polovico krajši čas, vendar se tega v krogu najdražjih neizmerno veselim.
2. Ne, ne! Norce najdemo med kurami in petlini. Če pa pomislim, da se po statistiki rodi 106 petelinov na 100 kur, matematično to pomeni, da je več norcev med petlini.
3. Poslanske plače po moji oceni niso previsoke, vendar pa večina tistih, ki jih dobivajo, le-teh absolutno ne zaslužijo. Problem so torej ljudje - poslanci, ki slabo delajo, saj večino časa in energije »mečejo v zrak«, sejejo plevel in potem ne morejo žeti drugega kot plevel. Dobre sejalice, ki poznajo zdravo in žlahtno seme, pa bi plačala s 400.000-500.000 SIT.

DRAGO LAPOŠA, monter ogrevalnih naprav, Rogašovci

1. Sydney, Radenci in nazaj
2. Kakor kdaj
3. Za vsako delo je tudi plačilo. Za takšno delo naših poslancev v parlamentu, kakršno je bilo zadnja dva meseca, si ne zaslužijo več, kot zajamčeni dohodek brez vsakršnih dodatkov.

MARIJA ŠČAP, predsednica društva kmetic, Turnišče

1. Čeprav bi mi mošnja mogoče dopuščala kak kratek dopust ob morju, me to ne veseli. Najraje sem doma in najbolje se počutim na vrtu, v sadovnjaku in med rožami. Če imam čas, se z možem odpeljem v Nemčijo, kjer je zaposlen, in tam uživam v nakupih.
2. Ne vem, kateri je bolj nor, ali kura ali petelin, vendar mislim, da tako na ljudi kot tudi na živali vpliva vreme. Takrat se noro obnašajo in so agresivnejši.
3. Poslanci bi si mogoče zaslužili takšne plače, kot jih imajo, če bi malo več mislili z lastnimi glavami in manj delali z jeziki.

Jože Zadavec, služba trženja in prodaje, Zdravilišče M. Toplice

1. Dopust - krasna stvar. Želje so odvisne od razpoloženja in počutja - od prijetnega počitka v hladu in družbi s prijatelji do zanimivega potovanja s svojo najdražjo. Uživam v spoznavanju drugih kultur in ljudi, v lepota narave in opazovanju ostankov starih civilizacij. Mošnja in čas pa dopuščata bogate misli in skromne užitke.
2. Načeloma vse živali uživajo - seveda tiste iz domače (naravne), ne pa industrijske vzreje. »Naj...« pa enako, ko pride njihov zadnji dan. Torej ne bom rekel, da je kura bolj nora od petelina - vzbuja pa takšen videz, ker se petlini lepše kitijo s svojim (?) perjem, zavzemajo najvišja mesta na gnojišču in se jih tako tudi najdlje sliši.
3. Plače poslancev bi se v moji režiji delile na manjši, fiksni del (nagrada za izvolite, plačilo za sestankovanje in prikaz simpatičnih obrazov na TV-zaslonih, ločeno življenje...) ter pomembni, variabilni del odvisno od učinka celotne strukture ter predvsem lastnega aktivnega in tvornega prispevka h kreiranju blaginje volilcev. Sicer pa kot v športu: neprimerne igralca čimprej na njemu ustrežnejši položaj, vključno s klopjo. (Pogoj za tak sistem pa je seveda izkušen, kakovosten trener, ki mu ne diha vsakdo za ovratnik.)

MELITA VARGA LEMUT, direktorica Vrtnarstva Murska Sobota, iz Kupšinec

1. Želja me pelje v Avstralijo, zaenkrat pa mošnja dopušča morje in krajše popotovanje v bližnjo tujino. Vse pa tudi ni odvisno samo od mošnje, ampak od tega, kako bi rad preživel dopust.
2. Odvisno, s katere plati gledaš. Včasih je kura bolj nora, včasih pa petelin, se pa zgodi, da sta tudi oba - kokodak, kikiriki ...
3. Težko je izmeriti njihovo uspešnost, zato jih je težko spraviti v eno vrečo, ampak vsi so razporejeni na enako delovno mesto - plačilno mesto. Po moje bi jim 400.000 neto moralo zadoščati, seveda za vestno in trdo delo. V teh mesecih neučinkovitosti in grdega obnašanja bi jim morali plačo ne samo znižati, ampak jih morda celo črtati s plačilne liste.

Metka Fujs, muzejska svetovalka v Pokrajinskem muzeju Murska Sobota

Pred skoraj dvema desetletjema sva se z dragim prijateljem peljala prek tiste slovenske - za nas Prekmurce včasih preveč kičaste - slikanice iz Ljubljane proti romarskim Višarjem. Z nekaj vprašanji in občasnimi hudomušnimi prebliski je iz mene izvabljal nakopičeno navdušenje nad življenjem, v katerega sem stopala kot v zlat sončen svet, kjer bo samo od mene in mojega pozitivnega odnosa do ljudi, stvari in dogodkov odvisno, kakšno podobo bo ohranjal tudi v prihodnje. V nekem hipu sem zaznala otožnost v njegovih očeh in kot kakšen izkušen starec je vzdihnil: »Eh, mlada si še in si idealist«. Ali res? Ja, seveda, kako naj bi pa bilo drugače? »Ko ne bom več idealist, bom pa cinik,« sem odgovorila in potem sva molčala.

Se danes, ko imām morda tudi sama njegovo tedanjo izkušnjo, mi ta droben dvogovor ostaja v zavesti kot neizbrisen pečat. Bojujem se proti cinizmu v okolju, še bolj pa proti cinizmu v sebi in želim verjeti, da je jeza, ki jo včasih čutim, ali otožnost, ki se zna občasno naseliti tudi v mojo dušo, le kanček neizbežnega spoznanja, da ideali izgubljajo svoj sijaj. Vendar so še vedno tukaj, vredni napore kakor zmeraj. Nastajanje lastne nacionalne države smo prijatelji in kolegi preživljali v nekem posebej blaženem razpoloženju. Ideje in pobude so se kar vrstile, zdelo se je, da ima vsak nekaj za povedati, in kar je povedal, je postalo del nekega pomembnega dejanja. Več kot kdaj koli smo se družili in dialogi so bili polni tistega iskrivega inteligentnega humorja, ki lahko nastaja le v liberalnem prostoru brez predsodkov in neizživetih frustracij.

Ideale ubijajo, mar ne?

V tistem razpoloženju smo snovali publikacijo, ki smo jo v iskanju pravega imena delovno poimenovali Zbornik soboškega muzeja. To, nekoliko togo in arhaično ime je ohranila vse do danes, kot da bi se nam vse prave ideje prelivale v vsebino, za ime pa jih ni ostalo nič. Pomembno je bilo le to, da nas je bilo v tem soboškem muzeju, ki je desetletja zbiral in ohranjal spomine našega minulega bivanja, vendar životaril na obrobju družbenega, kulturnega in znanstvenega dogajanja, naenkrat dovolj, da smo lahko začeli delati drugače. Dovolj, da smo postali samozavestni in prepričani, da je znanje, ki ga imamo, nujno deliti, ker mu bo le tako zagotovljena trajnost ali minljivost v soočanju z drugimi znanji.

Prvi izvod je prišel iz tiskarne marca 1991, podajali smo si ga in ga poljubljali kot dolgo pričakovanega novorojenčka in ga na koncu vihravo zalili v tesnem kotičku enega od bližnjih lokalov. Predstavitev je bila slovesna, kot se za slovesno okolje grajskega salona spodobi, spremljala pa jo je tudi nova celostna podoba našega muzeja. Pokrajinski muzej v Murski Soboti je stopil na novo pot. Zamisel je bila jasna. Zbornik bo sproti objavljati rezultate našega raziskovalnega dela in vse tisto, kar bodo o obmurski pokrajini na področju družboslovnih in humanističnih ved napisali naši kolegi. Iz njegovega okolja se bosta rodila raziskovalni inštitut kot center družboslovnega raziskovanja v pokrajini in nova, sodobna stalna razstava, ki bo celostno ujela utrip tega izjemnega okolja skozi čas.

V času, ko so bile dovoljene sanje, so nas bolj malo motili tisti, ki jih je val vsesplošnega zanimanja za politiko potegnil vanjo in so postali arogantni, kot si oni pred njimi že dolgo niso več upali biti. Že takrat se je slutilo, da se visokoleteče besede o narodni identiteti in samobitnosti rojevajo v posplošenem besednjaku raznih ambicij in ne iz ljubezni, vere ali prepričanja. Ljubezen in vero smo ohranjali le mi na svojem otočku sredi soboškega parka in do danes verjeli v moč in trajnost kakovosti dela. Nič zato, da smo morali nenehno dokazovati njegovo potrebnost, kot smo dokazovali potrebnost, da sploh imamo muzej. Ohranili smo zbornik, čeprav se ga otepaajo na ministrstvih, ker je premalo nacionalen, in pri lokalnih financierjih, ker je morda preveč regionalen. Naredili smo prvo kompleksno razstavo o razvoju neke pokrajine v Sloveniji in jo ponudili obiskovalcem. Prihajajo od vsepovsod, le mnogim domačinom se zdi, da bo njen namen uresničen šele takrat, ko bo tudi vsaka vas dobila svojo pomanjšano verzijo. Inštitut pa je ostal zgolj ideja ob trpkem spoznanju, da je našim primorskim kolegom zaradi okolja, ki se veliko bolj kot naše zaveda primarnih elementov nacionalnega in kulturnega preživetja, uspelo že pred desetimi leti.

Preglasili so nas snovalci različnih domačih in mednarodnih projektov, ki ne nastajajo z namenom, da bodo kdaj uresničeni, in prepisovalci rezultatov tujega dela, ki se še navajanja virov niso naučili. Količina številih turistično-kulturnih prireditev pa nas zmotno prepričuje, da se na ta način da nadomestiti ubito voljo do lastne ustvarjalnosti. Kdaj bomo doumeli, da potrebujemo za dobro počutje in kulturno omiko eno in drugo, v zgodovino pa se bomo zapisali le z enim? Ali sem torej postala cinik? Nisem. Še vedno verjamem, da vztrajno in dobro delo z jasnim namenom pušča trajne sledove, in še vedno se mi včasih, sicer bolj za trenutek, zazdi, da je življenje en sam zlat sončev svet.

Hitlerjeva lobanja

So zgodovinske osebe, ki se kar naprej vračajo v našo sodobnost in strašijo s svojimi izumrlimi ideološkimi norostmi ali svojimi zemeljskimi ostanki, ki niso bili ne »krščansko« pokopani ne »zgodovinsko« pospravljeni. Gre za Adolfa Hitlerja in njegovo nacistično senco, ki se še vedno kdaj pa kdaj priplazi med nas, zadovoljno pregleda svoj nacionalistični, šovinistični naraščaj in nadobudne vnuke ter se vrne v različne muzeje, kjer so razstavljeni njegovi ostanki in deli njegove zasebne lastnine. To poletje so v Moskvi na posebni razstavi prvič pokazali dokumente in predmete, povezane s poslednjimi trenutki Hitlerja in njegovih sodelavcev. Več kot pol stoletja Rusi niso hoteli priznati, da jih imajo, da so jih ohranili in jih vse do danes javnosti niso predstavili.

Hitlerjev duh namreč še vedno kroži nad Evropo. To potrjuje na primer objava njegove avtobiografije Moj boj (Mein Kampf) v Zagrebu pa tudi knjiga Ivana Mužiča Hitler in Izrael. Na Češkem je zbudila precejšnjo pozornost knjiga Smrt Hitlerjevega jasnovidca V. P. Borovičke ter tako osvetlila mistični del Hitlerjevega življenja. Hitler se je namreč ukvarjal tudi z belo in črno magijo. Hermann Rauschnig je v Razgovorih s Hitlerjem (knjiga je izšla 1940 v New Yorku) objavil nekaj njegovih razmišljanj, ki kažejo na Hitlerjevo ekskluzivno, često degenerirano razmišljanje o svetu, ki ga je hotel spremeniti, ne da bi ga kdo poprosil za to. »Šele z našim gibanjem - nacionalsocializmom - je končan srednji vek ... Mi popravljamo zablode človeštva ... Vest je judovski izmislek ... Ni resnice, ne v moralnem ne v znanstvenem smislu ... Vsako dejanje ima svoj smisel, celo zločin ... Čas osebnih sreče je mimo. Namesto tega bomo občutili skupno srečo ...« in tako dalje.

Prav tako so še vedno politični voditelji, ki podzavestno ali celo premišljeno sledijo Hitlerjevi ideologiji in skušajo nadaljevati njegove nedokončane zamisli o »čisti rasi«, o svetu brez Judov, komunistov in Slovanov ... V Moskvi, na Rdečem trgu so leta 1945 korakali rdečearmejci čez zaplenjene nemške vojaške zastave, prepričani, da je s tem uničeno nasilje v Evropi, po svetu. Toda ne svet ne Evropa ne moreta brez nesporazumov, političnih obračunov, terorističnih napadov in majhnih, navidezno »žepnih« vojn in spopadov ... Ne več v znamenju Hitlerja, toda še vedno v njegovi zlovešči ideološki senci.

Zdaj so v Moskvi potegnili na dan predmete, ki so bili po mnenju strokovnjakov za novejšo zgodovino ali uničeni ali izgubljeni. Moskovski obiskovalci si tako lahko ogledujejo originalni dnevnik najbolj zvestega Hitlerjevega pomočnika - njegovega šefa propagande Josepha Göbbelsa, odlomke dnevnika reichsleiterja Martina Bormanna, izvirni poročni list Adolfa Hitlerja in Eve Braun ... Razstavo so odprli ob petinpetdesetletnici zmage nad fašizmom. Otvoritev je bila 26. maja na Bolšoj Pirogovki pod naslovom Agonija Tretjega Reicha. Povračilo. Razstavo so pripravili ob sodelovanju civilne službe Arhivov ruske federacije, Obrambnega ministrstva in Ministrstva za zunanje zadeve. Vsi razstavljeni predmeti nosijo pečat »strogo zaupno«. Zgodba se začne s fotografijami in dokumenti prvih bitk na berlinskih ulicah,

Ruski vojak si ogleduje nacistično uniformo, te dni razstavljeno v Moskvi.

konča pa z odlomki iz dokumentarnega filma z nürnberskega procesa ... S tem se je še enkrat razvnelo polemično pisanje o zadnjih Hitlerjevih dnevih, kot da so prav njegova smrt, sežgano truplo, poslednji, dokončni dokument in zadoščenje vsem žrtvam njegovega »uvajanja« novega družbenega reda v prvi polovici prejšnjega stoletja.

Prav zaradi vsega tega je bilo ob koncu druge svetovne vojne živčno iskanje, pokop in prikrivanje najdenih trupel in dokumentov na območju nekdanjega Hitlerjevega zadnjega prebivališča. Najprej so ruski specialci, člani NKVD, našli prvega maja 1945 dele sežganih trupel samomorilcev Magde in Josepha Göbbelsa ter njihovih petih s ciankalijem umorjenih otrok in jih že naslednji dan identificirali. S trupli Hitlerja in Eve Braun pa so bile težave. Po pripovedovanju SS-gruppenführerja Hansa Rattenhauberta (ki je bil v Hitlerjevem bunkerju), zaslišanega 11. maja 1945, so bili dogodki v bunkerju več kot dramatični.

»Prišel je 29. april. Okrog desetih zvečer je Hitler sklical vse sodelavce svojega štaba in rekel: Sklenil sem umreti. Zahvaljujem se vam za zvesto službo. Poskušajte se skupaj z vojsko prebiti iz Berlina. Zaprošil je Lingea (svojega

služabnika) in Günschea (adjutanta, oba SS-oficirja), da ga sežgeta skupaj z Evo. »Poslednji pretorijanci oziroma telesni stražarji so v bližini državnega urada obe trupli polili z bencinom in ju sežgali. Zoglenele ostanke so ob navzočnosti aretiranih SS-oficirjev petega maja zagreblji v bližnjem bombnem liaku. Trupli sta bili neprepoznavni. Navzočim SS-vojakom, ki so kot priče potrdili, da sta to res trupli Eve in Adolfa, ruski specialci niso verjeli. Vse so hoteli preveriti. (Na razstavi v Moskvi je tudi kos zofe s krvavimi madeži, na kateri naj bi Hitler naredil samomor.) Že osmega maja je skupina anatomopatologov začela skrbno pregledovati ostanke Hitlerjeve lobanje. Nekaj dni kasneje (23. maja 1945) je načelnik protiobveščevalne službe prve beloruske fronte general Vadis poročal Beriji, da so najdeni ostanki trupla res Hitlerjevi. Štiri dni kasneje je Berija o tem obvestil Stalina. Toda vse neposredne priče, ljudje, ki so jih ujeli v bližini Hitlerjevega glasnega štaba, so se znašli v ruskih zaporih in taboriščih. Pri tem pa tudi sam Stalin - kdo ve iz kakšnih pobud - ni obvestil svojih političnih zaveznikov na Zahodu, da ima Hitlerjevo lobanjo. Večkratne prošnje zaveznikov, da bi skupaj raziskali in preverili okoliščine Hitlerjeve smrti, je Stalin gladko zavrnil.

Kaže, da so trupla Hitlerja, Eve Braun in Göbbelsovih ter njihovih otrok položili v lesene krste in v navzočnosti članov ruske obveščevalne službe zakopali v dveh različnih mestih v bližini Berlina, najbrž 21. junija 1946 na terenu vojašnic v Magdeburgu. Teren so zravnali tako, da ni ostalo nobenih sledi. 13. marca 1970 je takratni šef KGB Jurij Andropov pred izročitvijo vojašnic vzhodnonemški armadi skrivaj izkopal krste in trupla v njih dal sežgati. To naj bi se zgodilo 5. aprila 1970 v bližini vojaškega poligona, pepel pa naj bi odvrgli v bližnjo reko Biederitz.

Novica o najdbi Hitlerjevega trupla je bila dolga desetletja skrbno varovana skrivnost ruske države. V arhivih KGB so ostali del Hitlerjeve lobanje, preluknjane s samokresno kroglo, in deli njegovega trupla. Zgovorni dokazi o njegovi smrti.

Za debelim varovanim steklom na moskovski razstavi je tudi s črnolom izpisan Göbbelsov dnevnik. Mogoče je prebrati en sam zgovoren stavek z datumom 15. junij 1941, teden dni pred napadom na Rusijo:

»Führer je rekel, da ne glede na vse, mi moramo zmagati. To je edina normalna možnost in naše dokončno spoznanje. A ko bomo zmagali, kdo nas bo spraševal o metodah? Sami dobro vemo, da moramo zmagati. Drugače bo naš narod, z nami na čelu, z vsem, kar nam je drago, uničen, zbrisan z obličja zemlje ...«

Laž je spremljala Hitlerja vse do njegovih zadnjih dni.

Na razstavi je predstavljena tudi njegova politična oporoka, napisana 29. aprila 1945. Podpisali so jo navzoči Göbbels, Bormann in šef vojaškega štaba general Hans Krebs (ki je prav tako izginil ali naredil samomor 1. maja 1945) in v kateri je Hitler rekel: Ni res, da sem jaz ali kdorkoli drugi od Nemcev hotel leta 1939 vojno. Hoteli so jo in jo podžigali tisti mednarodni državniki, ki so bili bodisi Judje bodisi so delali v korist Judov ...

Kdo ve, zakaj so od celotnega Bormannovega dnevnika prevedli v ruščino samo dve zadnji strani: 20. 4. »Führerjev rojstni dan. Toda razpoloženje ni praznično.« 21. 4. »Začelo se je artilerijsko obstreljevanje Berlina.« 27. 4. »Himmler in Jodl skušata rešiti divizije pod našim poveljstvom ... Mi se bomo borili in umrli skupaj z našim Voditeljem - zvesti do smrti. Drugi mislijo o »višjih ciljih«, želijo žrtvovati svojega führerja - tfu, kakšne barabe. Zgubili so vsakršno dostojanstvo. Naša Reichkanzlei se je spremenila v kup ruševin.« 29. 4. je zapisal, da je Himmler predlagal Angležem kapitulacijo nemške armade, zaznamoval je podatek, da sta se Eva in Adolf poročila in da je Hitler zdiktiral svojo oporoko. »Izdajalci Jodl, Himmler in generali so nas izdali boljševikom. Znova huraganski ogenj.« Pod datumom lakonični pripis: »Adolf Hitler +, Eva Braun +«. Zadnji zapis v dnevniku je 2. maja 1945: »Poskus izvleči se iz obroča.« Daleč mu ni uspelo. Nekdo je potrdil, da je videl njegovo truplo kakšna dva kilometra od dvorca Lehrter. Dolga leta je krožila anekdota, da je Bormann živ, da se skriva v južnoameriških džunglah. O tem, da je bilo tisto res njegovo truplo, je bilo razvidno po opravljeni ekshumaciji njegovih ostankov 1972. leta.

Moskovska razstava bo odprta dva meseca. Velika Britanija, Združene države Amerike, Francija in predvsem Avstrija so že pokazale zanimanje za obisk razstave pri njih.

Slovinci pošiljamo skupaj s Čehi po svetu razstavo o graditelju lepih zgradb arhitektu Jožetu Plečniku - razstava

Göbbelsov samokres

je trenutno na obisku v Zagrebu -, drugi pa bi radi razstavo o človeku, ki je rušil lepe zgradbe, podiral cerkve in požigal vasi ... Kako smo si (še vedno) različni!

Branko Šomen

Satahovske
jate gosi za
večno
odgagale?

Perice so ob Mokošu
»klopfale« perilo z
leseno »prauko«

Z »ladjo« iz Satahovec do Hrastja - Mote

Vsaka obmurska vas je imela »ladjo«
Da, da, življenje v obmurskih krajih se spremenja. Mokoš je v Satahovcih pogosto povsem suh in odkar ima reka Mura trden nasip, so poplave redke. Včasih pa je bilo hudo. Štefan Mesarič iz Satahovec št.

Štefan Mesarič iz Satahovec je pomagal graditi ta most. Predvsem je delal cevaste opaže. In leta 1956 se je z »ladjo« vozil proti Hrastju - Moti. Takrat je voda segala skoraj do vrha te mostne ograde. Foto: F. Š.

21, ki mu je danes 74 let, se spominja strašne poplave, ki je leta 1956 zalila Satahovce. Takrat so svinjne reševali po vasi z »ladjo«. Vsaka obmurska vas je imela svojo »ladjo« oziroma večji čoln, s katerim so kmetje reševali imetje med poplavo. Štefan Mesarič se spominja, da so se poplavljenici iz Satahovec leta 1956 vozili z »ladjo« vse do Strniševe hiše v Hrastju - Moto, ki je na štajerski strani reke Mure. Mokoš je zadnjih pet let

Perice so ob Mokošu »klopfale« z leseno »prauko« doma oprano perilo. Milnico je bilo namreč potrebno spraviti iz perila. In potem so plavile perilo, vrtele jezike; do kosti obrale staro in mlado prebivalstvo vasi. Takrat je bilo vode v Mokošu še v izobilju. To sta nam zatrdili starejši vaščanki Satahovec Marija Meolic in Irma Mesarič.

Niso tako daleč nazaj časi, ko so se po Satahovcih sprehajale perice oziroma gospodinje s škafi opranega perila na glavah. Napotile so se proti vaškemu potoku Mokošu. Ko so se ženske zbirale ob vodi, so se morale jate gosi umakniti daleč navzdol, da niso kalile vode. In ženske so vpile za njimi, jih »ploodile«.

sušen. A ko se v Avstriji topi sneg, se napolni z vodo, ki ostane v njem do maja. In dogaja se, da priteče sem voda iz narasle Mure po stari strugi od izliva navzgor, toda domačini vanjo odlagajo odpad, vejevje, koruzno slamo in potem ob nalivih voda zalije polja.

trikrat ob puh. Prvič julija ob času žetve in drugič v začetku septembra. Zaklali so jih pred martinovim (11. november). Takrat so bile tretjič ob nežno perje. V vasi je še danes nešteto »odevk« in »van-kišev«, v katerih je najfinejši puh. Včasih so

ženske dolge zimske večere presedele ob »čej-sanju« perja.

Štefan pomagal graditi most čez Mokoš

Štefan Mesarič je prijeten sogovornik. Po poklicu je kolar in zna tudi tesariti. Tega ga je naučil oče. Leta 1957 so v Satahovcih gradili most čez Mokoš. Štefan je takrat delal okrogle cevaste opaže. Danes bi v ta namen uporabili posebej izdelane betonske cevi. V tistem času pa še niso bile na voljo. Težal in težal je nekoč Štefan. Prenašal deske, tramove, hlode, ročno mešal beton. Potem sta mu kolka odpovedala, poslušnost. Zdravniki so mu ju, na srečo, dobro »popravili«. Zdaj rad postori to in ono v svoji kolarski delavnici, da čas hitreje mine. FRANČEK ŠTEFANEČ

Kdor mi je ukradel denar, naj ga hudič zasuje s kamenjem

V preteklosti so ljudje verovali v razne prikazni. Mnogim so se tudi prikazovale, posebno strahopetnim in tistim, ki so bili v rožicah. Posebno veliko strahu in domišljije je pričarala steklenica popite šmarnice. Večinoma so se prikazni pojavljale ponoči posameznikom in ponavadi ob mesečini ali trdi temi. Takih pojavov ni bil deležen vsak človek. Tisti, ki so jih doživeli, so svoja doživetja pripovedovali drugim. Zgodba, ki so jo pripovedovali, je dobila med ljudstvom »mlade«, saj je vsak pripovedovalec kaj dodal ali povedal po svoje.

Le kdo ni slišal zgodbe o sovi, ki je napovedovala, da bo pri hiši nekdo umrl. Kot je znano, so ljudje v preteklosti umirali doma. Ob umirajočem bolniku se je zbralo sorodstvo in sosedje. Pogosto so pri bolniku ostali vso noč. Ker so imeli luč, je svetloba na okno privabljala sove (čuka), ki so ob svetlobi zaskovikale in naznanjale smrt.

Čisto nekaj drugega so bili nenavadni pojavi, ki jih je videlo več ljudi. V svetu so znane prikazni Marije: v Lurdu, Fatimi, Medžugorju, Dolgih njivah pri Kamniku in še kje. Ljudem so posebno zanimivi nadnaravni pojavi, ki si jih človek ne more predstavljati. Nam bližnji so dogodki v Žikarcah pri Zgornji Koreni, kjer je pred leti lomilo, premikalo porcelan in steklo v omarah, ter čudni pojavi pred leti v Tropovcih v Prekmurju, kjer je menda v gospodarskem poslopu večkrat zagorelo.

V PIRNIKOVH DOMAČIJI JE METALO OSMOJENO ČRNO KAMENJE

Pri Pirnikovih v Trokovi je nekaj let po prvi svetovni vojni v hiši metalo kamenje. Dogajal se je čudež, kot so takrat ljudje rekli nenavadnemu pojavu. Natančnega leta in datuma ni mogoče ugotoviti. Čeprav je od dogodka minilo veliko let, se ga nekateri (še) spominjajo. V tej hiši se je rodila in živi z družino Bernarda Purgaj, rojena Hoc. Čeprav je rojena 1966. leta, nam je o »strašenju« v hiši povedala marsikaj zanimivega.

96-letna Rozina Žigert

Hudič v hiši

Bernarda Purgaj ob mizi in peči, kjer je po svetovni vojni strašilo.

»O strašenju v hiši sta mi veliko pripovedovala mama Marija in oče Kondrad Holc. Kolikor sem si zapomnila, se je to dogajalo takoj po prvi svetovni vojni. Tedanji gospodar je preklel svojega zeta, ki bi mu naj ukradel denar, zato je začelo v hiši strašiti. V sobi, kjer se je zbirala družina, je ob večerih metalo ožgano črno kamenje, ki je priletelo iz kota sobe.

Ko se je po vasi razvedelo o nenavnem dogodku, se je v hiši trlo radovednežev. Mama mi je povedala, da so tedaj hodili mimo hiše romarji iz Prekmurja. Ko je pri odprtem oknu stala moja babica, je s ceste slišala romarje, ko so govorili: »Glej, v tej hiši straši, tu hudič meče kamenje.«

Glejte, to je miza, ob kateri so takrat sedeli gospodar in drugi, ki so prihajali, da bi doživeli nenavaden dogodek. Mama mi je povedala, da so se nekateri na ta račun zabavali. Vaški fantje in možje so ponoči na hišo in prek nje metali jabolka, repo in druge jesenske pridelke in se na tak način norčevali iz dogodka. Iz tega sledi, da se je to dogajalo v pozni jeseni. Kaj več vam jaz ne bi vedela povedati. Kolikor vem, bi več o tem vedel povedati Feliks Damiš iz Trotkove,« je končala svojo pripoved Bernarda Purgaj.

Z DARITVIJO MAŠE V CERKVI SV. BENEDIKTA JE BILO STARŠENJA KONEC

In kaj pravi o dogodku Feliks Damiš, ki se je rodil 1931. leta v Trotkovi? »Moram reči, da se je v preteklosti o tem veliko govorilo. Ljudje so se dobro spominjali tega dogodka. Sam sem o

69-letni Feliks Damiš

metal kamenje

PRI PIRNIKOVIH V
TROTKOV JE PO PRVI
SVETOVNI VOJNI STARŠILO
IN METALO KAMENJE

dogodku izvedel največ od mojega dedka Petra Vrbjaka iz Trotkove, ki je bil sosed Pirnikove domačije. Kot je povedal, si je tudi sam ogledal prizorišče in bil priča metanja kamenja. Dedek je sedel ob mizi, pri kateri so večerjali: gospodar, gospodinja, njuna hčerka in zet. Nenadoma je priletel na mizo črn ožgan kamen, ki ga je dedek vzel v roke, da bi ugotovil, ali je res pravi kamen.

84-letna Marija Strmšek

bi nam povedali kaj več, kot smo izvedeli od Bernarde, ki živi v hiši, in bližnjega sosedu Feliksa. V Štajngrovi smo se oglasili pri 96-letni Rozini Žigert, ki nam je povedala, da se natanko spominja ljudi, ki so si ogledali prizorišče. V tistem času se je o dogodku veliko govorilo. Sama si ga ni ogledala.

Spomine na dogodek pri Pirnikovih ima tudi 85-letna Veronika Hajnžič iz Obrada, ki si

86-letna Veronika Hajnžič

prizorišča ni ogledala. Spominja pa se, da sta si ga ogledala njen starejši brat Franc in Ludvik.

Na Drvanji smo obiskali 84-letno Marijo Strmšek, ki je v času, ko je pri Pirnikovih »strašilo«, živela v Ženjaku. Dobro se spominja, da se je o dogodku veliko govorilo, mnogi iz okolice pa so si ga ogledali, tudi njeni trije bratje Peter, Ludvik in Franc.

Ali so takrat o dogodku, kakor o tistem v Žikarcu ali Tropovcih, časniki pisali, nismo raziskovali. Skoraj zanesljivo je, da takim dogodkom javnost ni namenjala velike pozornosti. O tem so v svojih literarnih delih pisali le pisatelji. O strašenju pri Pirnikovih je pisal tudi znameniti Slovenec Ivan Kramberger. V svoji šesti knjigi z naslovom Kaj mora storiti človek, da postane srečen v poglavju Moje razmišljanje o duši je ustvaril čisto drugačno zgodbo. Tudi mi smo zgodbo zabeležili le zato, da ne bi šla čisto v pozabo, pa najsaj je bila resnična ali je bila plod domišljije.

Tekst in foto:
LUDVIK KRAMBERGER

Jožef
Pal

Cehmešter

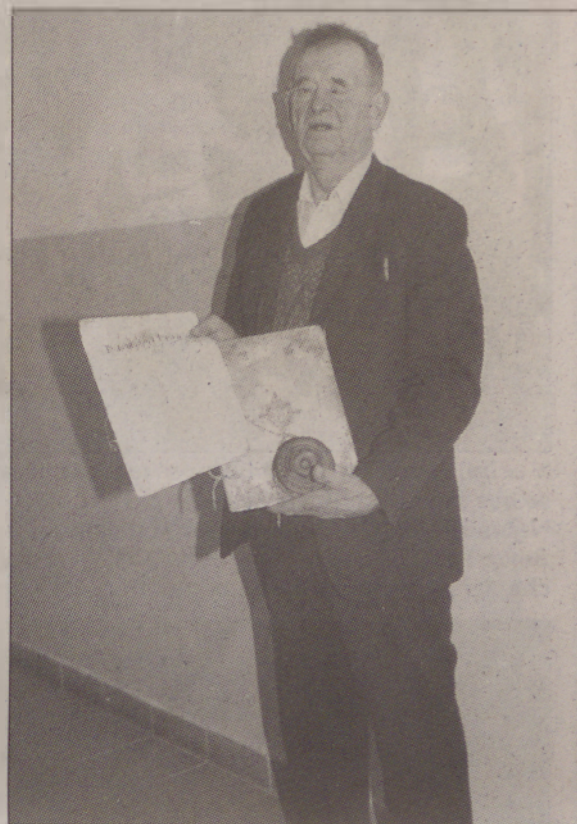
Marije Terezije

Knjiga o pravicah krojaškega ceha je stara šeststo let – Prevedena je iz latinščine v slovenščino, ki se v prevodu začne takole: Mi, Marija Terezija, po božji milosti rimska cesarica ...

Krojaški ceh Turnišče ima v svojih vrstah kar 341 članov iz Turnišča, Lipe, Nedelice, Renkovec, Murske Sobote in Rakičana. Pred 230 leti (jubilej bodo dostojno proslavili letos poleti v Turnišču) je bil ustanovljen na pobudo cehovske zadruga v Turnišču in sama cesarica Marija Terezija je daljnega leta 1770 potrdila cehovska pravila. Ob tem velja poudariti, da je najmlajši član ceha 18-letni Tomaž Gjerek, najstarejši pa 86-letni Jožef Horvat iz Lipe. Člani ceha se morajo ravnati po črki zakona, saj so v cehovski knjigi vsa pravila vodenja. Cehovska knjiga s pečatom s staro spominsko knjigo je iz leta 1852, v njej pa so napisana imena članov v madžarskem in staroslovanskem jeziku iz domala vsega Prekmurja. »Cehovci« morajo pomagati vsakemu članu ceha in njegovi družini, predvsem če družino doleti smrt. V farni cerkvi Marije Vnebovzete v Turnišču imajo dve cerkveni zastavi ter osem svetilk v Lipi in osem v Turnišču, da z njimi svetijo pri mašah in pogrebih. Danes so cehovska pravila manj stroga in v cehu – kar zadeva turniški krojaški ceh – so tudi taki, ki skoraj nič ne vedo o krojaštvu. Ceh je bolj oblika vsakoletnega druženja. In prav je tako.

Sicer pa ima Krojaški ceh Turnišče predpise v 18 členih. Vsak člen namreč podrobno opisuje cehovska pravila. V začetku je napisano: »Mi, Maria Theresia, po božji milosti rimska cesarica, vdova, apostolska kraljica Ogrske, Češke, Hrvaške in Slavonije ..., nadvojvodinja Avstrije, vojvodinja Burgundije, velika kneginja Transilvanije, Tirolske, vdova po vojvodu iz Lotarinije, iz Barra, velika kneginja Hertrurije ..., izročamo spominu pismo /listino/ vsem, ki se jih to tiče, da so naši zvesti podložniki /naseljenci/ in krojaški mojstri v privilegiranem mestu Turnišče v komitatu /okrožju/ Szale, ki so bili sestavljeni za vzdrževanje boljšega reda med njimi in ki so bili napisani v ogrskem jeziku, so nam, Našemu veličanstvu /milosti/, z najponižnejšo dolžno prošnjo predložili, naj jim omenjene člene, in sicer v celoti in posamezno, ki jih ti vsebujejo, potrdimo, da jih vključijo v našo privilegirano listino, in da to vpišemo in z našo cehovsko kraljevino avtoritetno potrdimo, utrdimo, ratificiramo in tem zgoraj /prej/ omenjenim krojaškim mojstrom in vsem njihovim naslednikom to blagohotno potrdimo.« V nadaljevanju pravil Marija Terezija omenja, da je bilo vse to izdano po rokah zvestega, iskreno ljubljenega, odličnega in velečastitega grofa Franciška Eszterhazija iz Palanthe, stalno bivajočega v Transinu, odličnega viteza reda svetega Štefana, apostolskega kralja, viteza velikega križa, komornika, najvišjega grofa krajevnih vorjakov na Ogrskem, na Dunaju, 5. februarja leta 1770. Nekaj mesecev pozneje, in sicer 24. septembra istega leta, so bili v mestu Szala-Egerszegh na generalnem zboru v komitatu Szale ti cehovski člani od najsvetlejšega cesarsko-kraljevskega apostolskega veličanstva objavljeni in sprejeti.

Nekaj več o krojaškem cehu nam je povedal Jožef Pal iz Turnišča, ki je »cehmešter« že več kot 21 let in član Društva upokoencev Turnišče, pri njem doma so namreč cehovska knjiga in pečat ter knjiga stara 150 let, pisana v madžarskem jeziku. Vodenje ceha ga nadvse veseli. Ceh vsako

Pri Jožefu Palu so shranjeni vsi cehovski dokumenti, saj krojaški ceh vodi že celih enaindvajset let.

leto pripravi srečanje, na katerem govorijo o članstvu, podmladku, vse podatke vpisujejo v knjigo, ki jo vodijo že vrsto let. Denar razdelijo za maše, popravila in umrle člane. Med člani se čez leto dogovori, kdo bo svetil pri mašah ob različnih priložnostih in ob večjih cerkvenih praznikih. Ob procesijah nosijo zastave in svetilke. Ob vsakoletnem srečanju dobi vsak član cehovskega srečanja hlebec belega kruha kot znamenje, da je član ceha. Ta cehovski običaj se je najbolj ohranil na območju turniške župnije.

Zakaj krojaški ceh v Turnišču?

Marija Terezija je dala vsa dovoljenja, pri čemer v Turnišču delujejo trije cehi, le krojaški ima vse glavne podatke o nastanku ceha. Knjiga, ki jo ceh hrani, je pisana v madžarsčini in latinščini, opremljena pa je z originalnim žigom. Stara je 230 let. Letos načrtujejo v Turnišču veliko slavo ob 230-letnici cehovstva v župniji in občini Turnišče. Obiskovalcem bodo med drugim prikazali običaj, kako so nekoč krojači izdelovali obleke. Cehovci bodo pripravili vrsto lesenih in drugih pripomočkov, denimo »krosa«, lan »trlice«, peč, kjer so sušili lan in vse prikazali po starih običajih, ter razstavo cehovstva.

Glavni »cehmešter« je Jožef Pal iz Turnišča, pod Lipo je »sogar« Alojz Zadravec, v Renkovcih Ivan Vinčec, v Nedelici pa Avgust Sobočan. Vsi »sogari« opravljajo svoje delo prostovoljno. Cehovske maše so na božič, veliko noč in Marijino vnebovzetje (velika maša) ter na štiri kvatre (ob petkih). Ker gre za veliko versko, kulturno in politično prireditev, ki ima tudi mednarodni pomen, v Turnišču pričakujejo, da bodo prireditev izpeljali le ob pomoči širše družbene skupnosti. Pomen 230 let nekega zgodovinskega ceha ima svojo težo in pomen. Svojo pomoč pri organizaciji so pokazali Občina Turnišče, Mura iz Murske Sobote, Obrtna zbornica Lendava, številni donatorji in pokrovitelji od blizu in daleč, v svoj »piskrček« k uspehi organizaciji pa pričakujejo tudi pomoč od ministrstva za kulturo.

Jože Žerdin

Na velespektakel, prvo EU-RO-tekmo Slovenije proti Jugoslaviji (izid 3 : 3 je ta hip že nezanimiv, a ostaja!), smo krenili z avtobusom. Pridružili smo se enaintridesetim prleškimi navijačem, med katerimi je bil tudi Mala jagoda - Boštjan (brat reprezentanta Milana Osterca). Njuna mama Anica je poskrbela za naše želodce s pravo prleško tunko, okrog 1.200 kilometrov dolgo pot pa so vsak po svoje podprli še naslednji pokrovitelji: Mesarija Hanžekovič, Radenska, Decor service G. Radgona, Sadje zelenjava Demiri Nuri in Radgonske gorice.

GRE NAPREJ!!!

V belgijskem Charleroiu, kjer se je pisala slovenska nogometna in siceršnja zgodovina, so bili za vas (in Murski val):

Nataša JUHNOV, fotoreporterka (desno od belgijskega Lorena)

Bojan PEČEK, novinar, in Feri HORVAT, tonski tehnik (pri izhodu iz Dixija - priložnostno charleroijsko stranišče za po pivu)

Charleroi je belgijsko središče težke industrije, mesto, ki zaradi recesije izgublja prebivalstvo. V nasprotju s siceršnjo sivino mesta pa smo glavni trg doživeli kot sončno, razposajeno, z eno besedo noro shajališče navijačev obeh ekip.

Na glavnem trgu so bili Jugosi v manjšini. Zanimivo, toda med njimi je bilo tudi veliko slovensko govorečih...

Prijazni belgijski policisti so brezrezervno podprli Prlekijo in Slovenijo. Levo zadaj že omenjeni Dixi (za praviloma moško lulanje).

Po prihodu se je bilo potrebno pripraviti na norišnico stadiona Stade Communal. Zakaj ne bi bila glava tokrat kar zelena?

Gasilska z vsemi, ki smo se vozili 20 ur gor in 17 dol, vmes pa doživeli enkratni charleroijski torek, 13. junija 2000.

Da ne boste mislili, da tekme sploh nismo gledali: Milanič vleče za dres nasprotnika (kot se spodobi za sodobnega obrambnega igralca), dogajanje pa opazuje Čeh (št. 8).

Poleg Osterca je v naši reprezentanci tudi vratar Dejan Nemec iz Dokležovja, prihodnji Belgijec. V polčasu tekme je tudi sam »okusil«
Eurotravo in pomahal vsem penovcem.

Prlek Jagoda, naš idol, Jugo ide dol! Avtorica transparenta je Klavdija, sicer hčerka enega od organizatorjev strokovne nogometne ekskurzije Pavla Rojnika. Žal ga na TV niste mogli videti (transparenta, ne Pavleka), ker so ga pri vходу na stadion redarji zasegli. Grdobe!

Marsikoga od slovenskih navijačev je utrujenost premagala še pred začetkom. A le nekateri so imeli tako lepo tolažbo ...

A propos pivo. Tudi komandir tamkajšnje policije (Nataša ima njegov naslov) si ni dal dvakrat reči in je iz našega avtobusa odnesel 5 x 0,5 litra zlatoroga. Na zdravje!

Na glavnem trgu je kakšnih deset bifejev. Od teh smo jih Slovenci zasedli devet. Lastniki (kot ta) so nosili slovenske majice in se nam dobrikali, čeprav nimajo pojma, kdo smo in od kod prihajamo. Samo da so nam prodali na hektolitre piva ...

Pa naj še kdo reče, da navijanje ni naporna zadeva. Heroji so utrujeni, pot nazaj v Slovenijo pa je bila prav zato tri ure krajša kot v obratno smer. Žejnih in lačnih postankov je bilo namreč manj.

Nenavadna želja veržejskega ladjarja

Po Muri in ... do Kopra

Nekoč, ko je bil približno enkrat mlajši, danes jih ima nekaj mesecev čez štirideset, se je Viktor Hanžekovič iz Veržeja vozil kot izletnik z ladjo na Kornate in slapove Krke. Bil je tako navdušen, da je sklenil, da si bo še sam izdelal ladjo in se z njo vozil po morju. Ima pa še nenavadno željo: štartati na Muri pri Veržeju, se peljati po njenem toku do Drave, potem po Donavi na Črno morje, nato pa okrog Grčije na Jadransko morje in vse do Kopra.

Na izdelovanje ladje se je začel pripravljati proti koncu leta 1990 ali pa je bilo to že v začetku enaindevetdesetega leta, do splavitve in krsta pa je bilo vse nared leta 1992. Verjetno bi se to zgodilo že prej, če ne bi prišla vmes vojna. Prizorišče tega dogodka je bilo dokležovsko »morje« (beri gramoznica). Na ogled je prišlo kar precej znancev, prijateljev in sorodnikov. Steklenice s šampanjcem sicer niso zalučali v ladjo, imeli pa so drugo pijačo, si nekaj spekli na žaru in uživali. Seveda so se vsi lahko tudi vozili. Ladja ima dvajset sedežev, s stojišči pa bi lahko sprejela še enkrat toliko potnikov. Dolžina plovila je 9,20, širina pa 3,10 metra. Vse je delal sam (zviyal, varil, vrtal ...), ne da bi imel za to kakšen poseben načrt. No, motor je moral seveda kupiti tovarniško izdelanega. Primernega je našel

na odpadu v Mariboru. Brni dokaj potih, potegne pa do 25 kilometrov na uro. Prva leta je dokaj pogosto zahajal k dokležovski gramoznici, kjer je zasidrana njegova barka. Vozil se je sem ter tja, od enega do drugega brega. Rade volje je popeljal tudi obiskovalce. Prosili so ga zlasti otroci, ribiči in občasni kopalci. Žena pa ni ravno navdušena, da bi mu delala družbo, ker je najraje na vodi, kjer bi lahko segla z nogami do tal, če bi bilo potrebno.

Na morje mu žal še ni uspelo priti s svojo barko. Po Muri pa se je že vozil z njo, ko je lahko spremljal organiziran spust od Cmureka do Veržeja. Zdelo se mu je enkratno, uživali pa so tudi njegovi sopotniki. In če mu bo res kdaj uspelo potovati s svojo ladjo od Veržeja do Kopra, bo vzel s sabo nekaj najboljših in seveda pogumnih znancev.

Kuhali bi si večinoma sami v naravi, spali pa bi na ladji. Viktor je že izračunal, da bi bila pot dolga okrog 5 tisoč kilometrov, trajala pa bi približno mesec dni. Mu bo to kdaj uspelo? Ni ravno prepričan, ampak ta želja ostaja.

JOŽEF G.
BISTRIŠKI

Takšna je bila videti ladja na dan splavitve v dokležovski gramoznici. Viktor stoji zadaj in čaka, da mu znanec vrže vrv za privez.

Te dni smo veržejskega ladjarja »ujeli« na strehi njegove barke. Ugotovil je, da jo bo potrebno temeljito obnoviti.

Dimitrij in Andrej z EURA 2000

Pen je dobil nova, tokrat mlada sodelavca, oba stara 11 let. Obema se je izpolnila velika želja, biti na EURU 2.000.

DIMITRIJ VOROŠ, III. OSNOVNA ŠOLA MURSKA SOBOTA:

Imel sem srečo - izžrebali so me za pot v Belgijo na EURO 2000 kot igralca spremljevalca. To je pomenilo, da bom z našo nogometno reprezentanco pel himno na igrišču pred začetkom prve tekme. Bil sem nestrpen in komaj sem čakal, da pride dan odhoda.

V nedeljo, 11. junija, sem se na Brniku srečal s preostalimi srečneži. Bilo nas je 11 - za vsakega igralca en otrok kot spremstvo. Odleteli smo v Amsterdam, nizozemsko prestolnico. Bivali smo v hotelu Efteling, ki je v zabaviščnem parku. Naslednjega dne smo se z našimi voditeljicami Katjo, Katarino in Sašo zabavali in igrali, čas pa nam je hitro minil.

Končno je prišla na vrsto tekma. Zgodaj smo se odpravili v belgijski Charleroi. Dobili smo drese naše reprezentance in na stadionu vadili za nastop. Bilo je čudovito ... kako velik stadion! Ob 20.40 smo se postavili k izhodu za igralce in počakali moštvi. Bil sem spremljevalec jugoslovanskega igralca s številko 2 Dudiča. Na stadionu je bil strašen hrup in imel sem občutek, da vsi navijajo za Slovenijo. Odpeli smo našo himno in hitro stekli na klopi za rezervne igralce. Navijali smo na vso moč.

Naslednjega dne smo odleteli domov. Bil sem srečen, ko sem zagledal na letališču mamico, in žalosten, ker je vse minilo kot bi mignil. Ostali pa so nepozabni spomini na EURO 2.000.

ANDREJ SLEKOVEC, I. OSNOVNA ŠOLA MURSKA SOBOTA:

Bil je prekrasen sončen dan, zato sem že navsezgodaj mislil samo o izletu v Amsterdam. Ob pol dveh smo se odpravili na soboško avtobusno postajo. Z nekoliko zamude nas je na tekmo Slovenija : Španija krenilo 46, vozila pa sta nas dva voznika. Na poti skozi Slovenijo, Avstrijo in Nemčijo smo se ustavljali vsaki dve uri, da smo lahko kaj pojedli, popili in šli na WC. Ves čas smo napovedovali rezultat tekme in tudi sam, čeprav sem bil najmlajši, sem prišel do besede. Zjutraj smo prišli na Nizozemsko. Je zelo ravninska dežela z veliko živinoreje. Stavbe v Amsterdamu so večinoma stare, mesto pa zelo veliko. Prebivalci so prišli z vseh delov sveta, veliko je temnopoltih. Ob enih popoldne je bil na trgu Dam koncert, ki so ga pripravili Predin, Kreslin, Lovšin. Razpoloženje je bilo neponovljivo. Ob 16.00 smo se odpravili na stadion, ki sprejme 60 tisoč gledalcev. Že na avtobusu smo se dogovorili, da se eno uro po tekmi dobimo. Razpoloženje na tekmi je bilo zares veličastno. Po obrazih smo imeli narisane slovenske zastave, vzklkali smo: »Mi Slovenci, kdor ne skače, ni Slovenec!« Naši so igrali zelo dobro, in čeprav so izgubili z 2:1, smo bili na nogometaše ponosni. Še precej časa po tekmi smo jim navdušeno ploskali. Uro po tekmi smo se zares odpravili proti domu. Kljub porazu na igrišču smo se vrnili kot zmagovalci.

NI,
KJER
NAS
NI

DRUŠTVO PREKMURCEV V LJUBLJANI

Tri leta je od ustanovitve Društva Prekmurcev v Ljubljani.

Na prvi skupščini 10. junija 1997 gotovo niso pričakovali, da bodo v svoje vrste privabili okrog 400 članov, članstvo pa še narašča. Delujejo v raznih sekcijah: ekonomsko-marketingški, kulturno-etnološki, športni in sekciji za varstvo okolja.

Želijo vzpostaviti poslovne, kulturne, športne in druge stike z rojstno pokrajino, skrbeti za promocijo Prekmurja. Pripravili so že vrsto srečanj, predavanj, okroglo mizo ob 80-letnici priključitve Prekmurja k matici, pred ustanovitvijo pa je tudi pevski zbor.

Lani decembra je izšla prva številka njihovega glasila Štrkove novice, maja ji je sledila druga, poslej pa naj bi novice izhajale še pogosteje. Sicer

pa je Prekmurka MOJCA MATOZ posebej za Pen spisala poročilo o enem od društvenih izletov:

Izlet v Prekmurje in Porabje

Društvo Prekmurcev v Ljubljani si je za cilj prvega izleta izbralo seveda Prekmurje in Porabje. Izlet se je začel zjutraj v soboto, 10. junija, v Ljubljani, od koder smo z avtobusom prilehli čez Trojane na severozahod, najprej v Prekmurje in nato še v Porabje. Bilo nas je skoraj štirideset, člani društva, naši sorodniki in prijatelji iz Ljubljane in okolice, celo Belgijec je bil med nami. Najprej smo si ogledali Pokrajinski muzej v Murski Soboti, nato smo kosili v kmečkem turizmu v Moravcih, potem pa smo obiskali še Plečnikovo cerkev v Bogojini, lončarja Bojneca v Filovcih in družino Jakobovih v Lipovcih, kjer so nam pokazali kako se pletejo "družniji". Preko mejnega prehoda Hodoš smo nato krenili v Monošter, kjer smo se nastanili v slovenskem hotelu Lipa. Še isti dan smo si pod vodstvom urednice časopisa Porabje, Marijane Sukič ogledali muzej in cerkev v Monoštru.

Zvečer so se nam pri slavnostni večerji pridružili nekateri naši rojaki, med njimi generalni konzul Muršec, predsednik zveze Slovencev na Madžarskem Jože Hirnek in Geza Bačić. V nedeljo smo obiskali muzej v Gornjem Seniku in se udeležili slovenske maše v tamkajšnji cerkvi. V kraju Verice smo občeudovali delo lončarja Doncesesza Karolyja in se nato preko Hodoša spet vrnili v domovino. V Izakovcih smo si ogledali še ne v celoti dokončan plavajoči mlin na Muri in nazadnje še Kovaški muzej v Razkrižju, kjer nam je njegov lastnik Anton Horvat razkazal to 150 let staro družinsko obrt. Izlet smo zaključili kakor se spodobi, z domačo šunko na tako imenovanem kovaškem pikniku in se pozno zvečer utrujeni vrnili v Ljubljano.

Mojca Matoz

Redkev - lekarna v malem

Redkev, ki prihaja iz Azije, se je razširila po vsem svetu, čeprav nikoli ne raste divje. Torej jo moramo posaditi. Že od nekdaj pa slovi po svojih zdravilnih učinkih, saj so že stari Egipčani ugotovili, da pomaga pri boleznih ledvic, vnetju črevesja, skorbutu, boleznih pljuč, pri revmi, išijas, pri kašlju, krčih, glistah, preprečuje izpadanje las, čisti rane in še in še bi lahko naštevali. Zato je pri številnih napisih v grobnicah, kjer so pokopani faraoni, narisani tudi koren redkvice.

Nekateri zdravniki redno priporočajo sok redkvice, ki odlično pomaga pri izločanju ledvičnih in žolčnih kamnov. Ob tem pa opozarja na uživanje prevelikih količin redkvice, ker se lahko na tak način doseže ravno nasprotni učinek. To naravno zdravilo lahko v takem primeru deluje strupeno in začne dodatno dražiti ledvice.

Zdravniki ob tem priporočajo, da se sok redkvice obvezno uživa sveži. Naredimo ga tako, da redkvico naribamo ali nastrgamo in jo nato iztisnemo skozi čisto tkanino. To je pomembno, ker postane sok izredno hitro gubi zdravilne lastnosti. Verjetno je to tudi razlog, da se redkvica ne predeluje industrijsko. Velja, da je redkvica toliko bolj zdravilna, kolikor bolj je močna.

Tisto, kar dela redkvico zdravilno, so njene sestavine. To so med drugim: natrij, kalij, magnezij, vitamini, nigrosini, žvepleni heterozoidi in druge sestavine. Če bi se ljudje zavedali zdravilnosti redkvice, bi jo veliko bolj konzumirali in tudi veliko večjo ceno bi imela.

Poglejmo nekaj bolezni in načinov, kako se zdravijo z redkvico!

Bolna jetra. Če je bolezen jeter povezana z žolčem, skoraj ni boljšega zdravila, kot če si ga sami pripravite v kuhinji. V kilogram medu vmešajte 100 gramov črne redkvice. Dnevno

vzemite trikrat na dan po eno žličko. Med vzemite s čajem, ki je primeren za bolna jetra.

Obloga za ledvice. Za umiritev in odklanjanje bolečin priporočajo ledvičnim bolnikom naslednji recept: zmleta ali stisnjena črna redkev se pomeša z

rženo moko. Tej masi se doda vrela voda, le toliko, da se masa zmeša v mehko testo. To testo se nanese v debelini enega centimetra na laneno krpo. Ta krpa se privije okrog ledij na tisto mesto, kjer so bolečine. Prek nje se poveže topla flanelasta krpa, ki bo čim dlje obdržala toploto mase.

Žolčni kamni. Ta sirup dokaj uspešno odstranjuje manjše žolčne kamne in pesek. Velike je potrebno odstraniti operacijsko. V kilogram medu se doda 100 gramov soka črne redkvice (*Raphanus sativus*), 100 gramov limoninega soka, 10 gramov nastrganega hrena in 50 gramov mleto kumine. Sirup se vzame trikrat dnevno po eno žlico.

Žolčni in ledvični kamni. Vsako jutro, kakor hitro vstanete, popijte sveži sok redkvice. Prvi dan popijte šilček tekočine, drugi dan dva šilčka, tretji dan tri, četrti dan štiri šilčke. Nato pijte tako »nazaj« do enega šilčka. Potem morate imeti vsaj osem dnevi presledek. Če se kamen ni ganil, terapijo ponovite.

Bronhitis, veliki kašelj. Redkvica se olupí in čim drobneje nareže. Prelije se z medom in limoninim sokom in stoji tri ure. Potem se skozi krpo stisne sok. Pijemo ga nekajkrat dnevno po eno žličko. Otroci jemljejo kavino žličko.

Za jetra in proti driski. Olupiti je treba eno črno redkvico, jo nastrgati ali na tanko zrezati in zmešati z ravno tako nastrganim korenčkom. To solato je potrebno zaliti z olivnim oljem in jabolčnim kisom ali limono. K temu se doda list peteršilja. K tej solati lahko jeste ržen kruh.

Malcolm Miethlan v življenju ni delal niti en dan, pa kljub temu zasluži letno okrog 300.000 dolarjev

Malcolm se spreha vsak dan v umazani stari obleki po ulicah New Yorka. V roki drži klobuk in prosjači. Zvečer, ko se prižgejo luči velemesta, postane elegantno oblečen Romeo, ki ga poznajo v vseh dragih in znanih mestnih lokalih. Živi v veliki hiši s šestnajstimi sobami, vozi se v veliki limuzini s šoferjem, hodi pa z najlepšimi dekleti, kar jih tam poznajo.

»Verjemite, izurjeni berač lahko zasluži tudi tisoč dolarjev dnevno. Dovolj je le, da ste videti bedno in da dajete vtis, da so se vam potopile vse ladje. Vedno mi uspe, da vzbudim sočutje mimoidoščih. Mislim, da sem eden najboljših beračev v mestu,« se hvali triinštridesetletni Malcolm. S tem »poklicem« se ukvarja že od leta 1988 in je doslej zaslužil nekaj milijonov dolarjev.

Stotin na stotin ...

»Bil se med najboljšimi študenti in v rednem roku sem končal fakulteto s področja ekonomije in marketinga. Ob diplomu sem bil poln upanja, načrtov za lepo prihodnost in pričakovanj, da dobim dobro službo, v kateri bom dobro zaslužil. Toda namesto tega je sledilo razočaranje. Ustrezne službe nisem dobil in ostal sem brez denarja. Nekega dne, ko sem tako hodil po ulici, sem postal lačen. Denarja nisem imel in tako mi ni preostalo nič drugega, kot da sem prvega mimoidočega zaprosil za denar, vendar ga nisem dobil. Tudi pri drugem ne. Potem mi je neki berač povedal, da v taki normalni obleki in z videzom izobraženca ne bom dobil niti centa. Naslednji dan sem oblekel najstarejšo obleko, kar sem jih imel, nisem se oprhal, obril in počesal in - začel sem »služiti« denarce. Vsak dan več in vsak dan me je bilo vse manj sram.«

»Zdaj imam jahto, dva avtomobila, šoferja in hišo z bazenom. Poročil se še nisem, imel pa sem kar nekaj čudovitih deklet. Jem v najboljših restavracijah, na dopust pa najraje hodim na francosko riviero. Seveda je vse to v redu, dokler me kdo ne vpraša, s kakšnim poslom se ukvarjam. Takrat najraje povem, da prodajam nepremičnine. Da se ukvarjam z beračenjem, vedo le moji najbližji prijatelji iz študentskih časov, ki so že vsi po vrsti uspešni poslovneži. Večkrat mi pravijo, naj že enkrat preneham s tem nečastnim poslom in svoj denar vložim v kakšen njihov projekt. Ne, hvala, jim rečem, sem kar zadovoljen z življenjem, kot ga živim.

Poznam številne »kolege«, ki se pretvarjajo, da so slepi, hodijo z berglami ali uporabljajo kakšne druge trike. Jaz tega ne počnem. Pomembno je, da ljudje vidijo moje žalostne oči in v istem trenutku potegnejo iz žepa denarnico, Malcolm razkriva svojo skrivnost.

Od 29. junija do 27. julija

HOROSKOPEN

Pripravlja: Agencija Hogod

za mlade od 6. do 96 leta, ki priznavajo ljubezen

OVEN

(21. III. – 20. IV.)

Kljub določeni neodločnosti in hitrim spremembam počutja boste v naslednjih dneh še kar uspešni. Najvažnejše se bo zgodilo pri denarju in poslu. Tudi če se vam bo zdelo neprimerno, je zdaj čas, da potegnete tudi kakšno pomembnejšo potezo. Kljub vsemu zahteva to obdobje od vas previdnost in predvsem to, da se ne prenaaglite. Nepričakovano srečanje bo spremenilo načrt.

BIK

(21. IV. – 21. V.)

Pojavila se bo nova strast. Stara zveza bo trpela zaradi nepojasnjene besede. Kmalu sledi sprememba. Prehajate v obdobje, ki bo dolgoročno izredno pomembno, zato bodite pri dejanjih, ki se tičejo osebnega življenja, izredno previdni in premišljeni. Možen je manjši spor z okoljem. Nagomililo se bo nekaj obveznosti, zato lahko pričakujete, da vam bo s časom hodilo na tesno.

DVOJČKA

(22. V. – 21. VI.)

Zdaj je potrebno, da »umirite žogo!« V naslednjih 18 dneh vam namreč zvezde ne bodo na splošno ravno naklonjene. V tem času ne sklepajte dvomljivih poslov in si ne sposojajte denarja, še manj pa, da bi ga komu posodili. Po dobrih dveh tednih boste začeli ponovno dobivati energijo in s tem moč, da boste težave lažje prebrodili. Nekaj ali nekoga ste pričakovali. Prihod je zelo verjeten.

RAK

(22. VI. – 22. VII.)

Vaše ambicije rastejo iz dneva v dan, s tem pa tudi trenutek, ko bo treba v akcijo. Je pa pred vami čudno obdobje, povezano s številnimi pojavi, ki si jih ne boste znali razložiti. Bodite previdni in pazite, da koga ne užalite. V drugi dekadi bo mogoče, da spoznate prikritega sovražnika. Prijetno presenečenje ob srečanju. Nepričakovana finančna injekcija ali darilo. Pazite grlo.

LEV

(23. VII. – 22. VIII.)

Dovolj je bilo počivanja, daljših odmorov in sanjarjenja. Zagnati bo treba vse vaše potenciale, ker je to obdobje, ki bo vsak vloženi trud dvojno poplačalo. Toda ne mislite, da vam bo zdaj lahko. Številne obveznosti se bodo kar kopičile. Lahko pa pričakujete kakšno prijetno presenečenje. Vse, kar bo povezano s tujino, bo dobro. Doma se bo razpletalo, zunaj ali s prijatelji pa zapletalo.

DEVICA

(23. VIII. – 22. IX.)

Vedno bolj ste prepričani, da je bilo tisto, kar ste naredili, dobro, čeprav ste dolgo dvomili. Čas pa bo to verjetno še potrdil. Zdaj je potrebno, da si povrnete energijo, ki ste jo nekontrolirano in po nepotrebnem porabljali. Še enkrat razmislite, ali zadeve pravilno ocenjujete. Je pa zanimivo, da prihaja čudovito obdobje, ki bo, kot da bi spremenili način življenja. Pravilneje razporejajte čas.

TEHTNICA

(23. IX. – 22. X.)

Ne počnite tistega, od česar bi nekdo imel škodo, vi pa ne koristite. Odločite se dolgo časa, zato ne poslušajte srca, ampak razum. Ko boste slišali partnerja, boste morda prizadeti. Tokrat z njim ne bo kompromisa, zato ali vztrajajte ali takoj popustite. Sicer pa je pred vami pozitivno obdobje. Tudi v ljubezni. Kljub vsemu še ni prišel čas, da bi samo uživali. Duhovna obogatitev.

ŠKORPIJON

(23. X. – 21. XI.)

Prihaja čas za optimizem, čeprav bo obdobje še naprej naporno. Odnos do starejše osebe bo omogočil marsikaj, tudi finančno. Pri ljubezni večjih sprememb ne pričakujte, malo se potrudite, če hočete vzbuditi pozornost. Šport, rekreacija oziroma fizična pripravljenost so v tem obdobju izredno pomembni. Jejte več vitaminov. Na čenče se ne ozirajte, ravno tako pa jih tudi sami ne prenašajte.

STRELEC

(22. XI. – 21. XII.)

Kot da bi bili v rahli stagnaciji. Če vam je v teh dneh nekaj spodletelo, se bo v tretji dekadi dvojno povrnilo. Po sedmem v mesecu prijetno presenečenje v ljubezni ali prijateljstvu. Neka zadeva vas bo tako prevzela, da boste nekaj časa mislili samo o njej. Če se pokažeta dve poti, izberite tisto, ki se vam bo zdela daljša. Kdaj pa kdaj porabite preveč energijo za nepomembno stvar.

KOZOROG

(22. XII. – 20. I.)

Obdobje pred vami bo povezano s čustvi, otroki ali mlajšimi osebami, zabavo ali športom. Dogodki se bodo kar vrstili, zato boste rahlo napeti. Tisto, česar se boste lotili, boste v glavnem tudi opravili, zato vam bo pozneje žal, da niste storili še več. Pazite, da dobro razporedite čas, ker bo šlo drugače marsikaj narobe. Posebno ugodno obdobje za kozoroge, ki se ukvarjajo z umetnostjo.

VODNAR

(21. I. – 19. II.)

Svoje moči boste usmerili na čustveno področje (nove zveze, obnavljanje starega poznavanja, iskanje, telefoniranje). Nova naloga vam bo ustrezala in vas spodbudila k še večji kreativnosti. Nekaj bo padlo. Izkušnje bodo prišle prav. Odnose z bližnjimi nekoliko bolj uredite. Na sporočilo ne reagirajte hitro in nepremišljeno. Čim prej boste stvari razjasnili, tem prej bo mir. Ne pretiravajte pri hrani.

RIBI

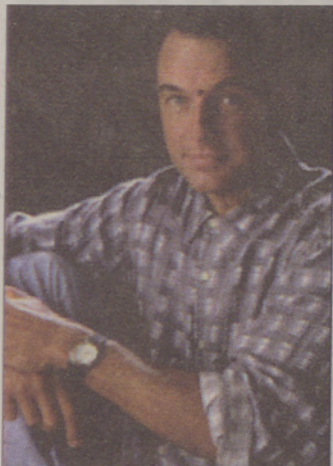
(20. II. – 20. III.)

Če je le mogoče, se izognite konfliktu, v nasprotnem primeru se z vsemi štirimi postavite zase. Na prvi pogled nepomemben dogodek bo prinesel neverjeten zagon za nekaj novega. V začetku meseca nepredviden strošek ali okvara naprave. Morda krajše potovanje ali izlet, ki bi se znal končati z glavobolom. Vaše srečne številke 4, 18, 30, 42. S hrano ne pretiravajte.

Junak

Princ prodan!

Igralec Mark Harmon je postavil svoje življenje na kocko, ko je šel reševati 16-letnega Colina Spechta, ki se je ponesrečil v Brentwoodu v Kaliforniji. Reševal ga je iz avtomobila, ki je že gorel.

Fant se je zaletel z avtomobilom, ki ga je vzel iz garaže svojih staršev, v drevo. Ob tem se je avto vnel, fant pa ostal ukleščen v avtomobilu, ki se je v trenutku vžgal. Mark je razbil steklo in fanta, kateremu je že začela goreti obleka, izvlekel. »O posledicah in nevarnosti takrat nisem razmišljal,« je novinarjem, ki so se zbrali po nesreči, skromno izjavil slavni igralec.

Zadeva, ki so je nekaj mesecev prikrivali in so za njo vedeli le najbolj poklicani, je končno izbila na plan: španski prestolonaslednik Felipe (31) se bo poročil z nemško princeso Mario Theresio (19). Maria Theresia je sicer daljna sorodnica španskega dvora, vendar to nikogar ne moti. Princ in princesa sta se spoznala slučajno (!). Modrokrvna mladenka se je prišla v Madrid učiti španščine. Z njo sta bili takrat, da ne bi bila sama, tudi prijateljici Tatjana von Lichtenstein in Gabriella von Windsor. Stanovale so pri Mariji del Pilar, ki pa ni kdorkoli, ampak sestra španskega kralja Carlosa. Torej sama zanimiva naključja, ki so na koncu rodila rezultat, ki ga že poznamo. Poroka bo, če ne pride kaj vmes, jeseni.

Punca meseca

je doma iz Clevelanda. Tam je veliko naših rojakov, ki so se izselili po prvi svetovni vojni, vendar ona ni njihova potomka. Ime ji je namreč Nocolie Marie Lenz. Stara je slabih dvajset in tehta, pri višini 170 cm, okroglih 50 kg. Trenutno se je prebela na prve strani Playboya, njena velika želja pa je, da bi bila manekenka v Milanu ali Parizu, ali pa vsaj filmska igralka. Privlačijo jo italijanski tipi, vseh pa ji niso tisti z brado ali brki, in če imajo zadah po česnu.

Dobrodelnež

Ješeni leta 1966 je Tom Cruise zagledal neznano žensko, kako leži nemočna na cesti, potem v njo trči voznik avtomobila in pobegne. Poklical je prvo pomoč in ostal ob ženski tako dolgo, dokler niso prišli. Ker ni bila zdravstveno zavarovana, je takrat brez besed plačal tudi bolniški račun v višini 10.000 dolarjev. Na koncu zgodbe ji je ponudil še vlogo v svojem filmu. Danes znana igralka Helois Vinhas pravi, da ji je bil takrat kot angel varuh in da mu bo hvaležna do konca življenja.

Naslednjo pomlad je imel ponovno priložnost, da pokaže svoje srce. Na londonski premieri filma Nemogoče poslanstvo je opazil 7-letnega fanta, ki so ga Tomovi ljubitelji pritisnili ob ograjo, ki ga je ločila od njih. Cruise se je izmaknil telesnim stražarjem, se prebil skozi gnečo in dvignil fantka. Tolažil ga je, dokler se ni prikazala mati.

Tom in Helois

Charlotte očarala

Družina Rainier ...in princ William. Morda si bodo v sorodu!

Na nedavni Veliki nagradi Monaca se je (verjetno!) zgodila še ena velika ljubezenska zgodba z bog ve kakšnim koncem. Bilo je takole: avtomobilskih dirk za veliko nagrado Monaka se je udeležila tudi družina Rainier s princem in njegovo hčerko Caroline na čelu. Tokrat glavne pozornosti niso bili deležni ne opapa Rainier, ne mati Caroline, ne očim Ernst August in ne mlajši brat Andreas. Tokrat jih je zasenčila 14-letna Carolinina hčerka Charlote, ki so jo doslej bolj ali manj uspešno skrivali pred očmi javnosti.

Da ne bomo zavlačevali: na dirkah se je znašel tudi princ William, katerega mati je pokojna princesa Diana. Normalno je, da se tako pomembne osebnosti tudi srečajo. Ko so Williamu predstavili Charlote, je samo vprašal, ali je že zaljubljena. Rekli so, da še ne. Princ jo je povabil na hišno zabavo, ki bo enkrat v sredi avgusta ...

princa Williamama

Moški so jo izkoriščali

Ameriška revija National Enquirer je začela objavljati življenjepis Liz Taylor, ene najlepših žensk sveta. Zgodba je začinjena s številnimi šokantnimi detajli, ki po svoje govorijo, da je bilo življenje filmske dive vse prej kot lepo, enostavno in srečno. Poglejmo nekaj drobcev iz njene življenja.

V obdobju, ko je veliko pila, je poskusila najti način, da se tega reši. Izbrala je zelo

neprimeren način, saj je začela kaditi travo, ki je njeno agonijo samo še povečala. Poročila se je osemkrat. Eden od njenih mož, Richard Burton, je bil biseksualec. Še prej, preden se je z njo poročil, je hotel zapeljati tudi njenega takratnega moža Eddija Fisherja.

Danes živi Liz odmaknjeno življenje. Nedolgo od tega jo je odlikovala angleška kraljica.

SLOVENSKA POPEVKA 2000

– sliši Glas srca

Duet The Twins sestavljata Mojca Breclj in Marko Petek, in čeprav bi človek na prvi pogled rekel, da sta potemtakem Mojca in Marko brat in sestra, ni tako. Ime je namreč nastalo zaradi tega, ker sta po horoskopu oba dvojčka.

Spoznala sta se pred tremi leti in počasi so začele nastajati pesmi in glasba.

Oba se zanimata za različne instrumente, tako igra Marko akustično in bas kitaro, uči pa se igrati na bobne in električno kitaro. Mojca igra akustično, električno in bas kitaro, bobne, klavir in sintetizator, skratka, oba skupaj sestavljata mali orkester.

Lani spomladi sta napisala skladbo Glas srca; besedilo sta napisala skupaj, glasbo Mojca in jo poslala na mesečno oddajo Orion, kjer sta tudi zmagala. Glede na

števílo glasov, ki sta jih dobila pri glasovanju takrat, je bila njuna zmaga na sklepní oddaji Slovenske popevke 2000 tudi pričakovana.

Mojca in Marko zdaj pridno pripravljata nove skladbe, saj si nadvse želita izid svojega prvenca.

Zmago imata torej v žepu. Kako bo šlo naprej in ali se bosta na glasbenem prizorišču znala obdržati, bo pokazal čas, kajti ena zmaga še

ne prinese glasbene pomladi.

Jokale kot dež

Tako kot so lansko leto točile solze sreče, so letos okrnjene članice dekleške skupine Foxy teens jokale, kot bi padal dež, seveda iz razočaranja nad porazom. Zmago je odločilo le nekaj glasov prednosti dueta The Twins, foxyce pa so bile v njo tako zelo prepričane, da je bilo drugo mesto zanje tragedija in pravi pravcati šok, ki ga tudi pred mediji niso mogle skriti. Vsi se sprašujejo, kako to, da so bile o zmagi tako zelo prepričane, in zlobni jeziki govorijo, da so imele pač zastareli računalniški program za nabiranje telefonskih glasov.

Vsekakor pa so imeli Regina, njen mož Aleksander in vokalna skupina Glorija velik razlog za slavo. Skladba Moje ime je pobrala najvišjo nagrado tega večera – nagrado za najboljšo skladbo strokovne žirije.

POLONA & NOVA POT - To je dovolj zame

SONJA – Tja

Predstavljamo vam mlado in ne čisto neznano pevko Sonjo Zupan, ki je nase opozorila s skladbo NAJLEPŠI DAN, s katero je lansko poletje nastopila na Melodijah morja in sonca v Portorožu. Njena druga skladba je bila tekmovalna skladba z oktobrskega Oriona. Sonja pravi, da je zelo zadovoljna, da so jo poslušalci uvrstili na tretje mesto. Avtor vseh skladb je Davor Božič, producersko delo pa je prevzel Andrej Nanut. Sonjine skladbe izražajo različne situacije, ki se dogajajo mlademu dekletu, vendar ji mladost pomaga, da v vsaki težki situaciji ohrani upanje in veselje.

Sonja verjame, da bo poslušalcem všeč tudi skladba z naslovom Tja ... Vsebinsko pesmi govori o dekletu, ki v opojih nočnega popivanja, ljubimkanja in drogiranja ugotovi, da je to ne bo peljalo nikamor. Takrat se k njej sproži božja roka, jo dvigne k sebi in ji pokaže pravo luč življenja, ki se po lepoti ne more primerjati z lažno svetlobo omame.

Poiščite jo – Majdo Arh

Kakor je Majda sama napisala, ji pomeni glasba v življenju zelo veliko, zato vedno znova vzame v roko kitaro in ustvarja. Tako je nastal tudi nov projekt z naslovom Poišči me, na katerega je še posebno ponosna.

Kaseta in CD-plošča je izšla 17. marca 2000 pri založbi kaset in plošč RTV Slovenija.

Promocija, na kateri je Majda gostila svoje sodelavce in prijatelje, je bila 13. junija na Sremišču pri Krškem. Razpoloženje je bilo neverjetno prijetno in očarljivo; k temu so seveda prispevali tudi Majdini gostje: Klavdija Kerin, Irena Vrčkovnik, Nuša Derenda in Fantasy band iz Krškega. Sodeč po izjavi glavnega urednika Založbe kaset in plošč RTV Slovenije gospoda Iva Umeka, da se ni sodeloval na tako prijetni promociji, je moralo biti res nepozabno.

Poleg novih skladb, ki jih boste slišali na albumu, vam Majda ponuja tudi priredbo oziroma MIX svojih največjih uspešnic z naslovom MM MIX, to v »prevodu« pomeni Majda mega mix.

Na TV-zaslonih se že vrti njen videospot skladbe Mornar, ki je tudi na novem projektu in s katero se je Majda udeležila festivala zabavnih popevk v Črni gori.

»Poišči me« je vsekakor izdelek, ki ga morate poiskati, sicer pa boste ob Majdinem glasu lahko uživali tudi na letošnjih Melodijah morja in sonca.

... in nagrade, ki jih je za svojo skladbo Polona prejela na Slovenski popevki, so bile zanjo tudi dovolj. Pobrala je kar tri, in sicer za najboljšo debitantko, izvedbo in besedilo. No, pa pogledjmo, kdo sploh so ...

Skupino POLONA & NOVA POT sestavljajo štirje fantje, Bojan Ličen – bobnar in vodja, Erik Pintar – kitarist, Marko Fabčič – klaviaturist, Borut Žbogar – Pipi – bas kitarist in dekle Polona Furlan – solo vokalistka in frontmanka. Člani skupine prihajajo z različnih koncev Primorske (Nova Gorica, Ajdovščina, Kras).

Svoj prvi medijski večji nastop so imeli lani na festivalu MMS v Por-

torožu, kjer so nastopili na Novi sceni s skladbo On je šel skladatelja Danila Kocjančiča in tekstopisca Draga Misleja – Mefa. Pesem je zasedla po glasovanju žirij radijskih postaj drugo mesto. Drago Mislej – Mef pa je dobil nagrado za besedilo v sklopu celotnega festivala MMS '99.

S skladbo To je dovolj zame, ki sta jo ravno tako napisala tandem Kocjančič – Mislej, pa so fantje in dekle znova pobirali nagrade, tokrat na Slovenski popevki. Isti avtorji so prispevali tudi novo skladbo, ki jo bo skupina Polona & Nova pot izvajala na MMS 2000. Prav gotovo se jim tudi tam obetajo kakšne nagrade. Pustimo se presenetiti.

Bralci Péna se predstavljajo

Matjašek je gujdeka kla'

O tem, kako je viničarski sin postal priljubljeni harmonikar

(in še enainpetdeset drugih)

»Zima je bila,
sneg je fest ša,
Matjašek pri brati
je gujdeka kla.

/ Ja, ja, Matjašek pri brati
je gujdeka kla' ...«

Le kdo ne pozna te melodije, ki so jo pogosto vrteli na radiu! Še zdaj, po toliko letih, jo občasno slišimo. Ustvaril jo je Alojz Grnjak s Slamnjaka pri Ljutomeru. Pa ne samo to: še enainpetdeset drugih.

- Ste hodili v glasbeno šolo?

»Ne! Rodil sem se 1929. leta materi Ani in očetu Ivanu. Imela sta deset otrok: pet fantov in pet puc (deklet). Najprej smo se rodili zapored fantje, nato pa še puce. Jaz sem bil peti po vrsti. Starši so bili viničarji. Živelimi smo v viničarski hišici na Slamnjaku, ki nam jo je dala za bivanje Miholičeva gospa, katere vinograd smo obdelovali. Da, smo, kajti tudi otroci smo delali v goricah. Jaz pa sem bil tudi pastirček. Skratka, moja mladost je bila veliko težja kot sedanje mladine. Ko bi hodil v glasbeno šolo, bi se seveda naučil tudi kaj glasbene teorije in spoznal note, a ker mi ni bilo dano glasbeno izobraževanje, sem pač glasbeni samouk.«

- Kdaj in kako pa ste se srečali s harmoniko?

»Moj oče je nekaj malega igral na orglice. Sam pa tedaj še nisem kazal kakšnega posebnega zanimanja za instrumentalno glasbo. Za harmoniko sem se navdušil med drugo svetovno vojno, ko je prebivala pri nas na Slamnjaku begunska družina s Primorskega. S seboj so prinesli harmoniko in družinski poglavar ter sin sta jo včasih ob

Člani Grnjakovega kvinteta so bili dobri pevci in instrumentalisti, ki pa so občasno obogatili svoj ansambel s pevskim duom.

Tamburaški zbor KZ Železne Dveri, v katerem je v mladih letih igral Alojz Grnjak. Na harmoniko, seveda.

večerih raztegnila. Glasba me je pritegnila. Nekega dne sem še sam poskusil zaigrati neko znano melodijo in zdelo se mi je, da sem nadarjen za glasbo.«

- Begunci so odšli in odnesli harmoniko.

»Da, tako je bilo. Potem se zvedel, da ima Jože Kralj iz bližnjih llovcev naprodaj harmoniko. Rad bi imel čimprej svojo harmoniko. Mati je dala denar in 1948. leta sem dobil dvovrstno frajtonarico, ki pa sem jo čez mesec dni zamenjal za trivrstno harmoniko, ki je bila prav tako prostotonska. Čez čas pa mi je Edi Koroša s Slamnjaka naredil povsem novo harmoniko. Pozneje sem kupil še dve.«

- Ustanovili sta glasbeni duo?

»Da. Jaz sem igral seveda na harmoniko, Edi Koroša pa na klarinet. Igrala sva 12 let, pretežno na gostijah. 1969. leta pa je Franček Slavinec predlagal, da bi se preizkusili na festivalu narodnozabavne glasbe na Ptuj. Oblikovali smo ansambel v tej zasedbi: jaz, Alojz Grnjak – harmonika, Rudi Vogrinec – klarinet, Matej Kavčič – truba, Jože Žunič – kitara

To pa je kvintet Alojza Grnjaka, ki je nekoč razveseljeval staro in mlado z Matjašekom in več ducatom drugih lastnih melodij.

Klarinetist Franček Rajh, harmonikar Alojz Grnjak in baritonist Tonček Mulec, fotografirani v družbi folklorne skupine.

in Franc Slavinec – bas. Na Ptuj smo zaigrali melodijo Matjašek je gujdeka kla' in Prleški vasovalec. Tekst za obe je napisal Franc Slavinec, glasbeni del pa je bil moj. Dobili smo prvo nagrado za narečno popevko, s čimer so se nam odprla vrata v snemalne studije.«

- Snemali ste pri Jugotonu?

»Snemanje pri Helidonu v Ljubljani je ostalo pri poskusu. Ni bilo uspešno. Potem smo se odpeljali v Zagreb, kjer smo najprej posneli malo ploščo z že omenjenima pevsko-instrumentalnima melodijama s ptujskega festivala in dve dodatni – samo instrumentalni. Pri nas doma in Stankova polka. Pozneje smo še in še snemali in vsega skupaj posneli štiri velike in dve mali plošči. Sam pa sem ustvaril glasbo za dvainpetdeset melodij. Naš kvintet, ki je igral predvsem na veselicah, je deloval do 1977. leta. Potem je šel vsak član svojo glasbeno in življenjsko pot. Jaz sem seveda ostal še naprej zvest glasbi. Nekaj časa sem deloval (igral na harmoniko) v triu, potem pa sem se povsem osamosvojil in že več let igram sam. Z glasbo spremljam folklorno skupino, redno (osem let) pa igram gostom na turistični kmetiji Franko-Ozmeč v Slamnjaku.«

- Tudi Matjašeka?

»Seveda.«

- In kako gre?

»Zima je bila, sneg je fest ša, Matjašek pri brati je gujdeka kla' / Ja, ja, Matjašek pri brati je gujdeka kla' / - Vse moje pesmi so vzete iz preprostega kmečkega življenja in dela in morda so zato ljudem prirasle k srcu: še jih radi poslušajo. Kmalu pa bosta izšli kaseta in zgoščenka (CD) s posnetki, ki so sicer na vinilnih ploščah. Takih ne delajo več, ampak le še kasete in cedeje, zato sem res vesel, da se je samoiniciativno pojavila založniška hiša, ki bo izdala naše priljubljene melodije. Mislim, da s prodajo ne bo težav, kajti ljudje, zlasti starejši, imajo radi preprosto narodnozabavno glasbo. Pa tudi take glasbenike. Mene so poslušalci radia Maxi lani razglasili za glasbenika leta 1999.

- Povsem od glasbe pa najbrž le niste živeli? Tudi družino ste si ustvarili!

»Že nekaj let sem upokojenec. Najprej sem bil navaden vinogradniški delavec, pozneje pa sem napredoval v skupinovodjo. Sem poročen z Anico in imava dve odrasli hčerki: Jelko in Emo ter štiri vnuke. Počutim se srečnega. Srečen in vesel pa tudi, moram biti, sicer ne bi mogel biti pravi harmonikar.«

Zapisal: ŠTEFAN L. SOBOČAN

Na gostijah, ki so bile nekoč v glavnem na domačijah (zdaj so po gostilnah), trajale pa so tudi po tri dni, nikomur ni bil dolgčas. Tudi zato ne, ker so se šemili. Tudi muzikantje. Kdo »špila« na harmoniko?

To pa je najnovejši posnetek Alojza Grnjaka (in njegove nepogrešljive »frajtonarice«), s katero zdaj razveseljuje predvsem obiskovalce turistične kmetije.

SUZANA GRAH, 21-letna strelka, iz Paričjaka

Izučila se je za slaščičarko, kruh pa si zaenkrat služi v Pik-assu v Banovcih, kjer je spoznala tudi svojega velikega »carteka« Lea. Tako bosta skupaj lažje prestala vroče pasje dni. No, tam imajo tudi dober sladoled pa še marsikaj drugega. Njena velika želja pa je, zadeti velik dobitok in potovati po svetu. -AJ

